

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1889.   Andra Kammaren.   N:o 11.

Tisdagen den 26 februari.

Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 19 innevarande februari.

§ 2.

Föredrogos men blefvo ånyo bordlagda:
statsutskottets utlåtanden n:is 6, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24 och 25;
lagutskottets utlåtanden och memorial n:is 13, 14 och 15; samt
Andra Kammarens tillfälliga utskotts utlåtanden n:is 5, 6, 7, 8,
9 och 10.

§ 3.

Till bordläggning anmäldes följande inkomna ärenden:
bankoutskottets memorial:

n:o 3, i fråga om afyttrande af de till riksbankens egendom i
Malmö hörande s. k. gårdejordar;

n:o 4, i fråga om afskrifning ur afdelningskontorets i Göteborg
räkenskaper af åtskilliga fordringar;

n:o 5, i fråga om afskrifning af åtskilliga fordringar, tillhörande
riksbankskontoret i Jönköping; och

n:o 6, angående afskrifning ur afdelningskontorets i Östersund
räkenskaper af åtskilliga fordringar;

lagutskottets memorial och utlåtanden:

n:o 16, i anledning af Andra Kammarens återremiss af 3:dje
punkten i utskottets utlåtande (n:o 10), öfver väckta motioner om
ändringar i konkurslagen den 18 september 1862;

n:o 17, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 1 kap.
1 § kyrkolagen; och

n:o 18, i anledning af väckt motion om upphäfvande af de i
10 kap. handelsbalken förekommande stadganden om borgen; samt

Onsdagen den 27 Februari, f. m.

Andra Kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande n:o 11, anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om ändring i landtmåteritaxan.

Kammaren beslöt, att dessa ärenden skulle uppföras främst å föredragningslistan för morgondagens sammanträde.

§ 4.

Anmäldes och godkändes lagutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 5, angående ändrade bestämmelser rörande fastställelse af ackord i konkurs;

n:o 6, med förslag till lag angående ändrad lydelse af 117 § 2 mom. i konkurslagen af den 18 september 1862; samt

n:o 7, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till ändringar i förordningarne om kommunalstyrelse på landet, om kommunalstyrelse i stad och om kommunalstyrelse i Stockholm.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter klockan 2,45 e. m.

In fidem

A. E. J. Johansson.

Onsdagen den 27 februari.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 20 i denna månad.

§ 2.

Upplästes ett till kammaren inkommet sjukbetyg så lydande:

Riksdagsmannen A. F. Liljeholm är genom reumatisk värk hindrad deltaga i riksdagsförhandlingarna, som härmed intygas.

Stockholm den 27 februari 1889.

E. W. Wretling.

Legit. läkare.

§ 3.

Föredrogs och bordlades för andra gången:
bankoutskottets memorial n:is 3, 4, 5 och 6;
lagutskottets memorial och utlåtanden n:is 16, 17 och 18; samt
Andra Kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande n:o 11.

§ 4.

Till kammarens afgörande förelåg statsutskottets utlåtande n:o 17, i anledning af väckta motioner rörande dels nedsättning i de på viss jord hvilande grundskatter samt dels lindring i rustnings- och roteringsbesvären.

Till statsutskottets förberedande behandling hade öfverlemnats följande, inom Riksdagens kamrar väckta motioner i förenämnda ärenden, nemligen:

Rörande nedsättning i de på viss jord hvilande grundskatter m. m.

Inom Första Kammaren:

motion, n:o 23, af herr *A. Th. Wallenius* med flere, som föreslagit, att Riksdagen måtte besluta:

a) att från och med 1890 ytterligare nedsättning med tjuugu procent af den å viss jord i kronans jordeböcker och räkenskaper upptagna grundskatt skulle ega rum;

b) att denna nedsättning af grundskatten skulle verkställas efter samma grunder och bestämmelser, som finnes stadgade i kongl. kungörelsen af den 5 juni 1885 angående nedsättning i de på viss jord hvilande grundskatter;

c) att från och med 1890 ytterligare tjuugu procent lindring i rustnings- och roteringsbesvären skulle komma alla rustnings- och roteringskyldige till godo efter enahanda grunder och bestämmelser, som finnes i nu gällande lag af den 5 juni 1885 angående lindring i rustnings- och roteringsbesvären; samt

d) att minska beräkningen af inkomsten utaf grundskatter för år 1890 med det belopp, som motsvarade tjuugu procent nedsättning deraf, och under fjerde och femte hufvudtitlarne anvisa det anslag, som erfordrades till lindring med tjuugu procent af rustnings- och roteringsbesvären.

Inom Andra Kammaren:

motion, n:o 5, af herr *L. Pålsson* i Hemmesdynge, med förslag, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes för nästa års Riksdag framlägga förslag till sådan skatteändring inom landet, att återstående 70 procent af grundskatterna samt rustnings- och roteringsbesvären successivt under loppet af 10 år, med en tiondedel årligen, helt och hållet blefve afskrifna, samt i stället, när så behöfdes, införande af en statsskatt, lika för alla beskattningsföremål, efter fastighetsvärde eller årsinkomst;

Rörande nedsättning i de på viss jord hvilande grundskatter m. m.
(Forts.)

motion, n:o 16, af herr *J. Eliasson*, med hvilken herr *A. Kihlberg* med flere instämt och som hemställt, att Riksdagen måtte besluta, att, från och med år 1890, den nedsättning i de på viss jord hvilande grundskatter, som stadgats i kongl. kungörelsen den 5 juni 1885, måtte förändras från 30 till 50 procent;

motion, n:o 17, af *densamme* med förslag, att, från och med 1890, den i lagen den 5 juni 1885 bestämda lindring af rustnings- och roteringsskyldigheten måtte förändras från 30 till 50 procent, och att Riksdagen måtte bevilja erforderligt anslag för detta ändamål;

samt motion, n:o 83, af herr *A. P. Danielson* med flere, som föreslagit, att Riksdagen måtte besluta:

a) att från och med 1890 ytterligare nedsättning med 20 procent af den å viss jord före 1885 års afskrifning utförda, i kronans jordeböcker och räkenskaper upptagna grundskatt skulle ega rum, att verkställas efter samma grunder och bestämmelser, som finnes stadgade i kongl. kungörelsen af den 5 juni 1885 angående nedsättning i de på viss jord hvilande grundskatter;

b) att från och med 1890 ytterligare 20 procent lindring i rustnings- och roteringsbesvärerna, efter de värden, som för hela kostnaden af dessa besvär blefvo 1885 af Riksdagen godkända, skulle komma alla rustnings- och roteringsskyldige till godo efter enahanda grunder och bestämmelser, som finnes i lagen af den 5 juni 1885 angående lindring i rustnings- och roteringsbesvärerna; samt

c) att minska beräkningen af inkomsten af grundskatter för år 1890 med det belopp, som motsvarade 20 procent ytterligare nedsättning deraf, och under fjerde och fente hufvudtitlarne anvisa det anslag, som erfordrades till ytterligare lindring med 20 procent af rustnings- och roteringsbesvärerna.

På anförda skäl hemstälde emellertid utskottet, att förenämnda motioner icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Emot denna utskottets hemställan hade reservationer anmälts:

af herr *C. Ifvarsson*, *S. Nilsson* och *A. Persson* i Mörarp, som yrkat bifall till den af herr *Danielson* m. fl. i ämnet väckta motion; samt

af herrar *A. P. Danielson*, *N. Petersson* i Runtorp, *J. Jonson* i Fröstorp, *Lasse Jönsson*, vice talmannen *L. O. Larsson*, *H. Andersson* i Bringåsen, *J. Anderson* i Tenhult, *A. Peterson* i Hasselstad och *L. F. Odell*, hvilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort erhålla följande lydelse och innehåll:

”I statsutskottets vid senaste riksdag aflättna, af Riksdagens båda kamrar godkända utlåtande (n:o 36) i detta ämne anfördes, att, då Riksdagen år 1885 beslutit en nedsättning med 30 procent i de på viss jord hvilande grundskatterna och jemväl beredde rust- och rotehållare en motsvarande lindring i deras besvär, Riksdagen ej afsett en tillfällig åtgärd utan velat taga första steget å den skattereformernas väg, som slutligen skulle leda till ifrågakvarande skattebördors fullständiga upphörande, samt att tiden syntes snart vara inne för uttagande af ännu ett steg på skattelindringarnes väg.

Vidhållande den uppfattning, som sålunda inom riksdagen gjort sig gällande angående vigten af en snar lösning utaf förenämnda skattefrågor, har utskottet dock icke ansett sig för närvarande böra förorda, att Riksdagen, på sätt herr L. Pålsson i ofvan anförda motion föreslagit, må besluta i fråga om en fullständig afskrifning under vissa år af grundskatterna samt rustnings- och roteringsbesvären. Utskottet hyser nemligen den åsigt, att ett fullständigt aflyftande af dessa skatter och besvär icke bör ega rum annat än i sammanhang med lösningen af flera andra samhällsviktiga frågor, bland hvilka, enligt utskottets förmenande, synnerligt afseende bör fästas vid den under utredning föreliggande frågan om beredande åt arbetare och obemedlade af en tryggare ställning för deras ålderdom.

Rörande nedsättning i de på viss jord hvilande grundskatter m. m.
(Forts.)

Utskottet anser dessa frågors utredning vara af största vikt och hyser den förhoppning, att dermed icke må längre fördröjas, än att redan under nästkommande riksmöte en lösning af frågorna må kunna ega rum, och nödiga medel för dermed sammanhängande ändamål anvisas.

Emellertid har utskottet funnit de af herr Wallenius med flere i Första Kammaren och herr Danielson med flere i Andra Kammaren väckta sammanstämmande, af billighet och rättvisa påkallade förslag vara synnerligen beaktansvärda och redan nu böra föranleda åtgärd af Riksdagen.

Såsom i sistnämnda motioner antyds, är det i motionerna föreslagna steg till ifrågavarande skattebördors aflyftande ej af större omfattning, än att detsamma kan tagas utan vidare åtgärder vare sig i fråga om försvarets stärkande eller i afseende å ändring i gällande bestämmelser rörande fastighetsbeivlingen och kommunallagarne; och då statsverkets finansiella ställning synes medgifva den föreslagna afskrifning af tjugu procent å grundskatterna samt motsvarande lindring i rustnings- och roteringsbesvären, får utskottet, som icke ansett sig böra ytterligare upprepa de ofta framlagda skälen för vidtagande af ifrågavarande skattelindringar, hemställa:

1:o att Riksdagen må besluta:

a) att från och med 1890 ytterligare nedsättning skall ega rum med 20 procent af den å viss jord före 1885 års afskrifning utförda, i kronans jordeböcker och räkenskaper upptagna grundskatt, att verkställas efter samma grunder och bestämmelser, som finnas stadgade i kongl. kungörelsen af den 5 juni 1885 angående nedsättning i de på viss jord hvilande grundskatter;

b) att från och med 1890 ytterligare lindring med 20 procent i rustnings- och roteringsbesvären, efter de värden, som för hela kostnaden af dessa besvär blefvo år 1885 af Riksdagen godkända, skall komma alla rustnings- och roteringskyldige till godo efter enahanda grunder och bestämmelser, som finnas intagna i lagen af den 5 juni 1885 angående lindring i rustnings- och roteringsbesvären; och

c) att minska beräkningen af inkomsten af grundskatter för år 1890 med det belopp, som motsvarar 20 procent ytterligare nedsättning deraf, och att under fjerde och femte hufvudtitlarne anvisa det

Rörande ned-
sättning i de
på viss jord
hvilande
grundskutter
m. m.
(Forts.)

anslag, som erfordras till ytterligare lindring med 20 procent af rustnings- och roteringsbesvären;
2:o att ifrågavarande motioner i öfrigt icke må till någon Riksdagens vidare åtgärd föranleda.“

Sedan utskottets hemställan blifvit uppläst, lemnades ordet till

Hans excellens herr statsministern friherre Bildt, hvilken yttrade: Jag anser det som en skyldig uppmärksamhet emot kammaren att i några få ord redogöra för denna frågas ställning hos Kongl. Maj:ts regering. Jag ber med afseende härå att få hänvisa till Kongl. Maj:ts diktamen till statsrådsprotokollet den 12 sistlidne oktober. Af detta diktamen framgår, att senaste Riksdags, af Konungen godkända, beslut rörande tullagstiftningen och tillverkningen af rusdrycker varit föranledda af Riksdagens önskan att gifva skydd åt landets näringar och att minska förbrukningen af nyssnämnda drycker. Vidare framgår deraf, att de ökade statsinkomster, som genom dessa beslut — under förutsättning att de blifva bestående under en något längre tid — antagligen komma att tillföras statskassan, skola bereda åt statsverket tillgångar, hvilka under en normal utveckling af budgeten icke vore behöfliga för de vanliga statsutgifterna, och att under sådant förhållande det vore välbetänkt att redan nu undersöka och bedöma, hvilka större statsändamål af vigt, som med dem kunde befrämjas. Kongl. Maj:t framhöll såsom sådana önskningsmål en ålderdomsförsäkring för arbetare och med dem jemförliga personer, en lättnad uti de mest tryckande kommunalskatterna, en fortsatt afskrifning af den redan år 1885 påbörjade afskrifningen af grundskatterna och indelningsbesvären med behörigt afseende på de vilkor, som dervid borde fastas, samt slutligen lättnader uti sjöfartsnäringen. Hans Maj:t Konungen betonade särskildt det önskvärda uti att bereda stadigvarande förmåner åt de klasser i samhället för hvilka de nyssnämnda skatteförändringarna vore mest künbara. Kongl. Maj:t slutade sitt anförande med följande ord, som jag anhåller att här få uppläsa:

“Anseende en närmare utredning böra föranstaltas om möjligheten att, med behållen jemnvalt i budgeten och utan åsidosättande af andra viktiga statsändamål, tillgodose de intressen jag här berört eller ett eller flera af dem, samt i fråga om den närmare beskaffenheten af de åtgärder, som i ena eller andra hänseendet kunna för ändamålet erfordras, önskar Jag inhemta statsrådets yttrande i denna viktiga angelägenhet.“

Det torde vara allmänt känt, att statsrådet enhälligt tillstyrkte en sådan utredning. Till följd häraf uppdrog Kongl. Maj:t i ett senare statsråd den 29 i samma månad åt chefen för finansdepartementet att med biträde af särskilda för ändamålet tillkallade män verkställa en utredning och anbefalde arbetareförsäkringskomitén att alternativt framkomma med förslag till sådan ålderdomsförsäkring, som nyss nämndes, under förutsättning att statsbidrag dertill blefve anvisade. Och i öfverensstämmelse med dessa nådiga beslut har chefen för finansdepartementet redan kallat till sitt biträde sakkunnige och

för saken intresserade personer; och den nyssnämnda arbetareförsäkringskomitén lärer, efter hvad jag i dessa dagar erfarit, snart kunna afgifva sitt förslag rörande ålderdomsförsäkringen.

Med anledning af hvad jag här haft äran anföra, är det påtagligt att den nu föredragna frågan ligger inom ramen af de önskningsmål, för hvilkas ernående Kongl. Maj:t anbefalt utredning och att den för närvarande är beroende på en utredning. En utredning som också torde vara för hvar och en, som vill bilda sig ett säkert om-döme, särdeles nödvändig. Det är nemligen icke allenast fråga om att se till, huru mycket medel finnas att disponera, utan äfven att afväga, huru dessa medel i statens intresse bäst böra fördelas till de ifrågavarande önskningsmålen. Det är här vid lag icke fråga endast om att *räkna*, utan äfven om att *väga*. Under sådant förhållande torde det icke vara hvarken rätt eller riktigt att till fördel för ett af dessa önskningsmål, nemligen en afskrifning utaf grundskatterna och indelningsbesvären, ensidigt vilja gå denna utredning i förväg. För min del är jag öfvertygad, att den väg Kongl. Maj:t anvisat och på hvilken regeringen nu framgår för att lösa denna viktiga fråga, till-seende att icke andra viktiga statsändamål derigenom tillbakasätts eller skadas, är den enda rätta och den som bäst för till målet. Otvifvelaktigt synes det mig ock vara, att, om den ordning för arbetet, som regeringen antagit, kan erhålla Riksdagens stöd, man då ock fortast når målet. I alla händelser ber jag kammaren vara förvissad derom, att regeringen icke skall hafva någon möda ospard för att i hvad på den beror, så fort ske kan, bringa denna viktiga fråga till ett godt slut.

Vidare anförde:

Herr Sven Nilsson: Jag hade endast begärt ordet för att få framställa ett yrkande. Jag hemställer, att kammaren måtte bifalla den af herr Danielson m. fl. i ämnet väckta motionen endast med den förändring i förslaget till beslut eller den s. k. klämman, att denna komme att lyda i öfverensstämmelse med reservanternas, herr Danielsons m. fl:s förslag. Denna förändring rör emellertid endast sjelfva ordställningen i "klämman". Det finnes nemligen deri en viss liten skilnad mellan herr Danielsons förslag i motionen och det förslag till beslut, han framställt i sin reservation; och jag anser, att det förslag till "kläm", som reservationen innehåller, kanske är något bättre än det, som framställles i motionen.

Hvad angår motiveringen för mitt yrkande, så har jag underskrifvit herr Danielsons motion. Herrarne torde alltså finna motiven för mitt yrkande i den motivering, som der framstälts, hvaremot jag ej kan vara med om den motivering som de öfriga reservanterna framställt.

Med afseende på hvad hans excellens statsministern nu yttrat, ber jag att ytterligare få nämna, att jag icke kan förstå, hvarför ett uppskof nu skulle ega rum med den ifrågasatta afskrifningen. Den utredning, som man här talat om, är ju långt före detta på ett särdeles förtjenstfullt sätt gjord, och så upplysande att jag af den före-

Rörande ned-sättning i de på viss jord hvilande grundskatter m. m.
(Forts.)

Rörande ned-
sättning i de
på viss jord
hvilande
grundskatter
u. m.
(Forts.)

gående regeringen från statsrådsbanken fått höra det uttalande att dessa "sekelgamla orättvisors" grundskatternas och indelningsverkets afskrifvande både af rättvisa och billighet vore påkalladt. Jag förstår alltså icke, huru den nuvarande regeringen kan ifrågasätta vidare utredning, isynnerhet då det är alldeles otvifvelaktigt, att man kan verkställa den föreslagna afskrifningen endast man iakttager nödig sparsamhet med statsmedlen. Tiden är således nu obestriddigen inne.

Vid föregående riksdag voro både Första och Andra Kammaren öfverens om, att en afskrifning skulle ega rum, så fort statskassan finge dertill nödiga tillgångar; och detta accepterades, så vidt jag kan förstå af regeringen, då den icke, när öfverläggningen derom pågick, på något sätt från regeringsbanken motsatte sig detta sammanstående uttalande, ehuru regeringens främste man då var närvarande. Då nu dessa nödiga tillgångar finnas om man sparar på en del begärda anslag, som i år begärts till ovanligt höga belopp, hvarför då ej realisera, hvad som är accepterat? Nu förefaller det mig, som om man med det kongl. diktamen, som hans excellens vidrörde, har från regeringens sida ställt den stora frågan om grundskatter och indelningsverket i ett helt annat skede, än hvad förut varit förhållandet. Så vidt jag kan förstå, har man satt dessa frågor i tredje rummet bland de förslag till stora reformer, som skulle ifrågakomma; och detta vittnar naturligtvis om en helt annan uppfattning i den nu föreliggande frågan än den föregående regeringen haft. Jag kan således för min del icke anse, att det vore välbetänkt af dem, som yrka grundskatternas afskrifning, att godkänna den nuvarande regeringens uppfattning i dessa frågor, ty det är alldeles klart, att man med en sådan uppfattning i frågan som min, icke kan godkänna hans excellens statsministerns uttalande här i kammaren, att man fortast skulle nå målet, om man ginge till väga på det sätt, han gaf anvisning på. Min öfvertygelse är tvärtom den, att, om man sammankopplar denna fråga med andra stora och viktiga frågor, särskildt arbetarefrågan, skola alla derpå förlora. Man har numera i allmänhet börjat slå in på de partiella reformernas väg. Jag tror, att det numera ej är möjligt lösa stora frågor på annan väg, och därför försvårar man lösningen af grundskatternas och indelningsverkets afskrifning om man sammankopplar dessa frågor med nya sådana som icke hafva något som helst sammanhang med dessa.

Jag anhåller därför om proposition på det yrkande jag framställt.

Häruti instämde herr *Folke Andersson*.

Herr Andersson i Högkil yttrade: Jag kan icke gilla de skäl statsutskottet anfört för sin hemställan i det nu föredragna utlåtandet. Riksdagen har ju t. ex. förlidet år just på enskilda motionärers framställning, utan att afvakta förslag i ämnet från Kongl. Maj:t, beslutit åtgärder af vida mera omfattande betydelse än den ifrågasvarande 20 procentafskrifningen. Utskottet har således icke anfört några verkliga skäl. Men det ifrågasätter en utredning. Jag kan icke förstå, hvori denna utredning skulle bestå eller om någon ytterligare utred-

ning ens kan i fråga om grundskatteafskrifningen åstadkommas. Från och med 1809—1810 års riksdag, då bondeståndet kraftigt och allvarligt yrkade på och bestämdt lofvades rättelse i de ojemna skattebördorna, till den dag i dag är, har denna fråga, så vida den icke för tillfället varit föremål för särskilda omfattande, grundliga, sakrika fullständiga utredningar, knappt någon enda riksdag hvilat. Ja, den kan icke, den får icke hvila, förr än den fått en tillfredsställande lösning. Ty "det första, som bör regleras i en stat, är beskattningsväsendet". Det skulle vara öfverflödigt, kanske till och med ogrannlaga att söka äfven i den mest sammanträngda form framställa en resumé af alla de skäl, som i den långvariga striden framdragits för att ådagalägga orättvisan, obilligheten och olämpligheten af dessa skatter, alldenstund regering och riksdag år 1885 erkänt, att de samma äro "sekelgamla orättvisor", och "känd sak är så god som vittnad". Om således en fråga någonsin kan sägas vara fullständigt utredd, är det väl denna. Hvarför tvekar då statsutskottet att tillstyrka ytterligare afskrifning? Hvarför tvekar Riksdagen att i detta fall taga ett enda jmförelsevis obetydligt steg för skipande af rättvisa, rättvisa utan vederlag och utan vilkor? Det statskicks, som infördes af 1809 års lagstiftare, mottog denna fråga såsom arf från svunna tider och lemnade den efter mera än ett halft århundrades fruktlösa bemödanden olöst såsom arf åt vårt nuvarande statskicks. Ståndsrepresentationen förmådde icke att lösa densamma. Männe detta icke heller skall lyckas för tvåkammerssystemet, som nu i bortåt ett fjerdedels århundrade sysslat med dess lösning? Det svenska folkets förhoppningar att Riksdagens arbete med denna fråga skall leda till något praktiskt resultat varda år efter år gäckade, ty "man lofvar rundt, men håller tunnt". Frågan är dömd att äfven i år falla, icke framåt, utan tillbaka, jag vet det. Jag vet också, att hvarje yrkande är gagnlöst emot hvad det mäktiga statsutskottet vill; men då flertalet af mina kommittenter äro hårdt tryckta af ifrågavarande skattebördor, bland hvilka isynnerhet indelningsverket är det mest olidliga, det mest förhatliga af de mångfaldiga onera, som trycka dem, så skulle jag illa motsvara det mig lemnade förtroendet att här föra deras talan, om jag nu underlåte att hos Eder, herr talman, yrka afslag å utskottets hemställan och bifall till det af herr Sven Nilsson framställda yrkandet.

Herr *Ollas And. Ericsson* instämde i detta yttrande.

Herr *Hederstierna*: Då jag år 1883 såsom Konungens rådgifvare tillstyrkte en successiv afskrifning af grundskatterna och år 1885, såsom ledamot af medkammaren med min röst bidrog till kammararens då fattade beslut, så anser jag det vara en pligt mot mig sjelf att till kammararens protokoll afgifva den förklaring, att jag under nuvarande förhållanden icke kan deltaga i ett beslut om en fortsatt sådan afskrifning.

När utan påläggande af nya skatter statens inkomster blifvit så ökade, att en skattelindring kan genomföras, anser jag fortfarande att under iakttagande af dervid öfverenskomna vilkor en fortsatt afskrifning bör ega rum af grundskatter, som ojemnt trycka den svenska

Rörande ned-sättning i de på viss jord hvilande grundskatter m. m.
(Forts.)

Röranded-
sättning i de
på viss jord
hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)

jorden, och menligt inverka på jordbruksnäringens utveckling; men då Riksdagen och således äfven denna kammars flertal icke velat fortgå på den sålunda inslagna vägen, utan under förlidet är beslutat att till förment lindring af det ekonomiska betryck, hvaruti en del jordbrukare råkat, införa en ny skatt under form af tull å lifsförnödenheter, så kan, så länge denna skatt utgår, efter mitt förmenande, icke någon ny afskrifning ega rum, enär derigenom skulle beredas dubbel förmån åt en och samma samhällsklass och en häfdvunnen skattebörd lyftas från denna för att läggas direkt på andra samhällsklasser och till största delen på medborgare, som hafva minsta förmågan att bära en dylik börd.

Deri ligger, efter mitt förmenande, en direkt orättvisa och en obillighet, i hvilken jag icke vill misstänkas hafva tagit någon del.

På de af hans excellens herr statsministern anförda skäl och på grund af dessa mina åsikter, för hvilka jag nu haft äran att i korthet redogöra, ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Herslow: Att Riksdagen genom sitt beslut år 1885 har i princip antagit och till successivt genomförande godkändt den skatte-reform, hvilken de nu framlagda motionerna yrka fortsatt, anser jag för min del obestriddigt. Men lika obestriddigt anser jag ock, att Riksdagen, då den fattade berörda beslut, samtidigt och lika principiellt i och för dess genomförande betingat vissa vilkor. Dessa betingelser äro, först och främst, att med hvarje steg till ett efterskänkande af grundräntan och till borttagande af den ekonomiska grundvalen för vårt hittills varande försvar skulle följa ett parallelsteg, syftande till att gifva ökad kraft åt värnpligts- eller beväringinstitutionen, som en gång måste blifva vårt nya nationalförsvar, om vi nemligen vilja hafva något sådant. Vidare att, allt efter som jordbruket befrias från derå hvilande särskilda skatter, det göres likställigt i den allmänna gemensamma skatten, allmänna bevillningen och slutligen att hvarje efterskänkande af den statsinkomst, som representeras af räntan, rust- och rotehållet, alltid göres beroende af statsverkets tillstånd; att hvarje afskrifning kommer att hänga på omständigheten, huruvida tillgångar der-till verkligen finnas och öfverskott blifvit ådagalagdt, utan att för detta ändamål behöfver påläggas annan skatt på andra samhällsklasser.

Ingen af dessa betingelser föreligger nu. Man skall kanske vid den tredje af dessa punkter invända, hvad jag tror reservanternas antyda, att statsverkets nuvarande finansiella ställning synes medgifva den föreslagna afskrifningen. Ja, om jag också, i likhet med statsutskottet, — oaktadt något statsöfverskott hvarken synes till uti Kongl. Maj:ts statsverksproposition, eller framskyntar i den vid utskottets betänkande fogade reservation, ändå skulle tro på tillvaron af ett öfverskott, så frågas: *hvarifrån* kommer då detta öfverskott?

Jag vågar vädja till herrarnes egen rätts- och billighetskänsla. Att, sedan genom spannmålstullarnes införande i fjor, en väldig och — vi kunna väl ändå *alla* erkänna det — ur många synpunkter betänklig skatt lades på landets öfriga invånare till jordbrukarnes fördel

och beredande af ökade inkomster åt dem, nu vilja taga den af nämnda tull härflytande statsinkomsten, den andel, som staten erhåller af beskattningsåtgärden och hvilken väl borde användas till allmänna ändamål, — och taga äfven den till fördelning åt samma särskilda samhällsklass, till hvars nytta och fördel tullarne pålades, det, herr talman, stämmer åtminstone icke in med min uppfattning af hvad rättvisan kräver. Och de ärade herrar, som yrka på att man här skall gå vid sidan af det rättas kraf, böra väl erinra sig, att det just var i rättvisans namn, som de nyss yrkade borttagande af sina bördor, bördor, som till sin uppkomst kanske deivis varit orättvisor, men som genom egendomens överflyttning i nya egares händer, icke med hänsyn till sina ekonomiska verkningar gerna numera kunna sådana förnimmas, samt att de, oaktadt de starka protester, som gjordes mot befogenheten af deras klagomål, dock fingo för rättvisans skull sina kraf af regering och Riksdag tillgodosedda så långt billighet och status tillgångar det bjöde och medgäfve. Nåväl, mine herrar, rättvisan är en hög, en sträng, en hämnande gudinna. Kränken henne icke nu i handling, samtidigt som I med läpparna åkallen hennes namn!

Med den uppfattning, som jag har af hvad rättvisan bjuder i föreliggande fall, gläder det mig att åtminstone hos den ena gruppen af reservanter påträffa en uppfattning närbeslägtad med min. I den af herrar Danielson, Nils Pettersson, Olof Jonsson och vice talmanen afgifna reservationen medgifves, att ett fullständigt aflyftande af grundskatterna samt rustnings- och roteringsbesvären icke bör medgifvas annat än *i sammanhang med* andra samhällsviktiga frågor. Rätt så! men hvarför då icke vara konsekvent? Hvarföre då detta försök att taga dessa 20 procent utan allt så beskaffadt "sammanhang"? Liksom detta icke är konsekvent tror jag icke heller det är välbetänkt, i synnerhet när man pröfvar naturen af de frågor, som med afskrifningen anses stå i dylikt sammanhang. Reservanterna påpeka bland dessa särskildt en, nemligen den under utredning föreliggande frågan om beredande åt arbetare och obemedlade af en tryggare ställning för deras ålderdom. Ja, här hafva vi rätta sambandet ärligt antydt; här framkommer den sanningen, att det måste vara rättigare, om det öfverskott, som må hända uppkommit genom de åsatta spannmålstullarna, blefve i första hand användt till förmån för dem, som på dessa tullar blifvit lidande, än att det i främsta rummet skulle tilläggas dem, som af dessa tullar dragit vinsten.

Det har varit glädjande att finna nämnda herrar reservanter erkänna detta samband med den fråga af väldiga dimensioner, hvilken länge framskymtat ur de moderna statsteoriernas bakgrund, så småningom kommit upp på de politiska programmen, och nu för första gången träder fram i denna kammare. Det är en hög, en ädel, en stor uppgift, ja, så stor, att den gamla statsläran icke vågade ens tänka på att taga sig densamma före.

Om jag än hyser betänkligheter vid att se våra hittills varande två stora frågor, med hvilka vi dragits och vändats så länge, nu sammanhängas med en tredje, som är större än de båda, kan jag dock

*Rörande ned-
sättning i de
på viss jord
hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)*

Rörande ned-
sättning i de
på viss jord
hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)

icke annat än glädja mig åt, att åtminstone inom det ena landtmannapartiet se idealpolitiken tagas upp. Herrarne torde minnas, att det gamla landtmannapartiets medlemmar voro några förfärliga realister. Ty en idealpolitik är det, med ett mål, som är den värdigt. Men herrar idealister böra framför andra besinna, att vördnaden för idealet fordrar, att man icke samtidigt söker tjena två herrar. Den bjuder, att om man ger sig i idealets tjänst, icke med allt för mycken iver samtidigt tjena små enskilda intressen. Man kan icke lefva delad, och det tar sig icke bra ut, att, när man med den ena armen lyfter idealets standar högt, man med den andra trefvar omkring efter 20 % och sådant småkrafts. Det är ett sätt att vända bakfram på en vacker sats, den, att man icke skall låta den *högra* handen veta hvad den venstra sysslar med.

Då jag tillåter mig för nya landtmannapartiets målsmän påpeka skyldigheten att vara mera konsekventa, är jag öfvertygad om att blott en sådan påpekan behöfves, ty jag ser af många uttalanden i deras reservation en verkligt upprigtig sträfvan till det mål som angifves. Hvad som särskildt fågnar mig är att se, att dessa herrar idealpolitici icke, som så många andra af samma politiska bekännelse, skjuta sina ideal långt bort i ett dunkelt framtidsfjerran. Nej, den väldiga fråga, som de tagit fatt, och som kan rubriceras som hela den obemedlade svenska nationens statspensionering, hoppas de kunna "*redan under nästkommande riksmöte*" bringa till sin lösning. En fråga som i andra länder legat före i många år, utan att man ändock kommit längre än till förarbetningarna, den lösa vi nästkommande riksmöte. Ett större bevis på sin idealistiska stämning än denna hänförelsens iver kunna reservanterna ej lemna. Ja, så skall det låta. Men — ännu en gång — låtom oss då vara konsekventa! Icke går det an att till afgörandet af en fråga, som kommer att taga i anspråk hvarje öre som kan åstadkommas, bereda sig på det viset, att man ger bort 20 % af grundskatterna. Det är kanske för mången icke stort, men det är dock ett par millioner om året. Är det klokt att nu plöttra bort den? Nej! ner då med slantarne i sparbössan till nästkommande riksmöte, ty då komma vi sannerligen att behöfva dem.

På de anförda grunderna, herr talman, vågar jag hoppas, om också icke vara alldeles säker, att äfven dessa herrar reservanter skola vid närmare eftertanke komma till samma slut som jag, nemligen att vi med det ofvan nämnda stora målet för ögonen rakt ingenting annat hafva att göra än att yrka bifall till *utskottets* hemställan.

Med herr Herslow förenade sig herrar *Ahlström* och *Stockenberg*.

Herr Nilson från Lidköping: Då man ser, att motionen om grundskatteafskrifningen är framburen af icke mindre än 129 medlemmar af Andra Kammaren, så vet man ock på förhand, att dess framgång är inom samma kammare gifven. Mot denna numeriska öfvervigt lär det väl alltså tjena till intet att här uppträda. Men de, som anse motionärernas anspråk obefogade eller öfverdrifna, få

dock icke fegt uppgifva allt motstånd. Det är på den grund, herr talman, jag nu begärt ordet för att inlägga en gensaga mot dessa anspråk.

Motionärerna åberopa sig på 1885 års Riksdags beslut om afskrifning med 30 % af de på viss jord hvilande grundskatter och lika procent lindring i rustnings- och roteringsbesvären, och de förmena att Riksdagen genom detta beslut erkänt rättvisan och nödvändigheten af en jemnare fördelning af de skattebördor, som från gångna tider endast äligga en del af den svenska jorden. Jag bestrider, att en sådan slutsats kan och får dragas ur nämnda riksdagsbeslut, åtminstone i den utsträckning som de ärade motionärerna önska. Vi minnas alla, huru afskrifningen af 30 % af grundskatterna vid 1885 års riksdag kom till stånd. Den var endast frukten af den sorgligt ryktbara kompromissen och den köpslagen, som egde rum för att få den nya värnpligtslagen antagen. Det var till detta pris Riksdagen och särskildt dess Första Kammare ingick på en afskrifning, utan att dermed hafva erkänt den samma vara principiellt berättigad. Hela diskussionen i denna fråga vittnade oförtydbart derom, att man endast nödd och tvungen medgaf den stora presenten för att derigenom åt fosterlandet bereda ett mera betryggande försvar. Det kan alltså icke vara rätt att påstå, att det offer, som gjordes på fosterlandets altare, innebar ett erkännande, att grundskatterna äro i och för sig orättvisa. Den af Konung och Riksdag år 1885 godkända afskrifningen tillkom mot ett bestämdt vederlag, och hade motionärerna i sitt nu gjorda yrkande om fortsatt afskrifning ställt sig på sådan grund, så är det ganska troligt, att de många inom riksdagen, som nu måste motsätta sig deras anspråk, skulle på ganska liberala vilkor hafva velat ingå på en uppgörelse.

Men allt tal om vederlag tyckes af de ärade motionärerna numera betraktas såsom en helt och hållet öfvervunnen ståndpunkt. Det som nu begäres är så litet säga de, endast lumpna 20 %, och "derför kan och bör steget tagas fristående för sig utan några vilkor, vare sig om de värnpligtiges ökade öfningar eller om ändring i fastighetsbevillningen och kommunallagarne". För de första 30 % gafs dock något, om ock otillräckligt, vederlag. För de närmaste 20 % bjudes nu intet. Det är sedan lätt att gissa, hvad man tänker gifva i gengäld för de återstående 50 %, hvilkas afskrifning väl snart skall följa efter.

Jag betviflar ingalunda, att de 129 motionärerna och den stora skaran afskrifningslystne, som står bakom dem, sjelfve äro lifligt öfvertygade om rättvisan och billigheten af sina fordringar. Eljes skulle ju deras begäran kunna med skäl kallas oförsynt, och en så hård tillvitelse vill åtminstone icke jag vara med om att mot dem framkasta. Men jag tror, att de intressen, de i denna sak förfäktat, gripit dem med sådan magt, att de icke längre vilja eller kunna se saken, sådan hon ur historisk och rättslig synpunkt bör skärskådas.

För min del vill jag medgifva, att det en gång inom denna kammar földa och från olika håll så olika bedömda yttrandet om "sekelgamla orättvisor" innebär en sanning, men dock endast en sanning med modifikation. Det är sant, att tider funnits, då tryckande gårdar våldsamt pålades den svenska jorden och sedan blefvo bestån-

*Rörande ned-
sättning i de
på viss jord
hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)*

Rörandeded-
sättning i de
på viss jord
hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)

dande, ehuru, då dessa gärder pålades, det utlofvades, att de skulle vara blott tillfälliga samt försvinna, så snart anledningen till deras påläggande upphörde. Rikets nödställda belägenhet tvingade icke så sällan till dylika våldsamma åtgärder. Jordbruksnäringen var då det förnämsta, ja snart sagdt enda skatteobjekt, som fans att tillgå, och som en ej ringa del af jorden var privilegierad, så drabbades skattejorden så mycket hårdare af de ökade pålagorna. Skattehemmanens dåvarande egare voro sålunda ofta nog utsatta för orättvisa och våldsamma utpressningar, hvilka endast genom landets dåvarande nöd kunde försvaras och som bort godtgöras, så snart utväg gafs. Men — dessa orättvisor äro numera sekelgamla, och det gifves icke längre någon möjlighet att godtgöra dem på sådant sätt, att ersättningen kommer dem till godo, hvilka kunna sägas i verkligheten hafva varit i mer eller mindre mån de lidande. Endast i de fall, att ett skattehemman århundraden igenom förblifvit inom samma slägt och gått i arf från far till son, kan ett sådant ersättningsanspråk möjligen hafva något fog för sig. Men alla, som under en senare tid genom köp blifvit innehafvare af dylika hemman, de kunna ingen sådan ersättning begära, ty de hafva ingenting lidit; mot *dem* har ingen orättvisa blifvit begången.

Låt emellett så vara, att något fog ändock kan finnas för medgifvande af en skäligen afskrifning å de skattebördor, som trycka de *rena* skattehemmanen, så är deremot detta alldeles icke händelsen med de kronohemman, hvilka blifvit köpta till skatte. Det är i sanning högst förvånande, huru man kan påstå, att från statens sida någon orättvisa någonsin begåtts mot egarne af sådana hemman. Skatteköpen hafva ju alltid varit frivilligt afslutade? Köpevilkoren voro för alla tider lika bindande för köparen som för säljaren. Hade den förre gjort en dålig affär, så hade han endast sig sjelf att skylla. Men så var nog i allmänhet icke fallet. Om nu köpevilkoren bestämdes sålunda, att endast en mindre del af köpeskillingen erlades kontant, och återstoden skulle för all framtid utgå i form af grundränta, huru kan man då rimligen begära, att denna del af köpeskillingen nu skulle efterskänkas? Man förebär, att denna grundränta under tidernas lopp stigit. Det har hon icke. Men der räntan bestämdes i spanmål, har densammas värde stigit i följd af penningvärdets fall. Samtidigt har likväl äfven hemmanets värde stigit i samma proportion, och den nuvarande innehafvaren af ett kronoskattehemman kan följaktligen icke sägas befinna sig i sämre ställning än hans företrädare, vid den tid köpet afslutades. Är han missnöjd och anser sig hafva lidit någon orätt, vore det rimligare, att han föresloge säljaren, kronan, att låta köpet återgå. Säkert skulle detta icke förvägras honom, men därför läser han nog akta sig. Hvarken ur rättslig eller billighets-synpunkt kan dertör det ringaste skäl framdragas för en afskrifning af dessa grundräntor, åt hvilka man på senare tider kommit att gifva den origtiga vilseledande benämningen grundskatter. Kommer i alla fall en afskrifning till stånd genom ett öfvermåttigt riksdagspartis beslut, är och blir detta ett vida större våld än de orättvisor, man nu beklagar sig öfver vara begångna i framfarna tider, då

landets nöd icke alltid tillät de styrande att vara så nogräknade vid valet af medel att skaffa kronan inkomster.

Med vida större rätt synas mig då descendenterna till de många, som oskyldigt blefvo lidande genom Karl XI:s reduktion, ega fog att yrka på återfäendet af det, som bevisligen blifvit genom våld och magtspråk dem fråntaget. Var denna reduktion nödvändig och i många fall rättvis, så är dock erkänt, att den utfördes med en stränghet och skoningslöshet, som icke ur allmän rättssynpunkt kan försvaras, samt att många derigenom blefvo oskyldigt beröfvade sin lagligt förvärfvade egendom. Man har dock aldrig hört och skall säkert aldrig få höra, att ättlingarne till dem, som sålunda lidit orätt, ifrågasätta att kronan skall ersätta dem för mot dem begångna, äfvenledes redan sekelgamla orättvisor. Lika litet borde det höras något tal om, att kronan skulle lemna ett slags skadestånd för sådan orättvisa, som möjligen begåtts mot forna innehafvare af skattehemman men som i intet fall träffar de nuvarande egarne, och ännu mindre borde tal vara derom, att kronan skulle genom afskrifning eller efterskänkande af grundräntor gifva rena presenter till dem, hvilkas rätt kronan aldrig trädte för nära.

Mine herrar! Det jag nu tagit mig friheten yttra är ingenting nytt för denna ärade kammare, ty detsamma har här blifvit sagdt många gånger förut. Afskrifningsfrågan har ock så länge varit diskuterad, att några nya skäl vare sig för eller emot densamma svårligen kunna vidare framläggas. Men äro de skäl, jag från min ståndpunkt anfört, redan gamla och ofta hörda, så minskas dock icke deraf deras sanning, och de måste upprepas, till dess afskrifningsvännerna förmått visa deras ohållbarhet eller ock afstått från sina orättmätiga anspråk.

Jag motsätter mig sålunda hvarje ren afskrifning af grundskatterna. Undanrödjandet af möjligen förekommande ojemnheter och missförhållanden i desamma motsätter jag mig deremot icke. Framlägges ett antagligt förslag till grundskattfrågans lösning medelst erbjudande af skäligt vederlag, skall jag icke heller motsätta mig detta; ty jag anser det högst önskligt och angeläget, att det en gång blir slut på denna tvistefråga. Hvad beträffar rustnings- och roteringsbördan, erkänner jag det äfven vara rättvist och billigt, att densamma fixeras, så att ytterligare stegring i detta onus må förebyggas.

Jag kan icke undertrycka min förvåning öfver att de ärade motionärerna, hvilka inom riksdagen tillhöra det parti, som företrädesvis vill anses ifra för sparsamhet och som alltid visat sig taga noga vara på statens tillgångar, nu sjelfve föreslå, att en och annan million af kronans årliga inkomster skall skänkas bort; och detta så kort tid efter det de, som skulle komma i åtnjutande af denna present, redan blifvit ganska rundligt tillgodosedda. Sparsamhet synes mig vara på sin plats icke mindre i detta fall än i så många andra. Statsutskottet har visserligen afstyrkt förslaget, men då samtliga utskottets ledamöter från denna kammare reserverat sig, ser det nog ut, som om sparsamhetsteorin denna gång skulle komma till korta inom kammaren.

Så väl motionärerne som reservanterna framhålla, att statsverkets

*Rörande ned-
sättning i de
på viss jord
hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)*

*Rörande ned-
sättning i de
på viss jord
hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)*

finansiella ställning synes medgifva en afskrifning af 20 procent å grundskatterna och motsvarande lindring i rustnings- och roteringsbördorna. Detta är både sant och icke sant. Det är så till vida icke sant, som för regleringen af 1890 års stat man behöft taga i anspråk nära 4 millioner af öfverskottet å 1888 års statsreglering, hvilket ju strider mot den vid statsregleringarnes uppgörande under senare år följda grundsats. Men eljest är det nog sant, att statsverkets finansiella ställning är i verkligheten synnerligt god, tack vare de rikligt flödande tullinkomsterna. En annan fråga är dock, om det kan vara rätt och billigt att det första angrepp, som göres emot den sålunda rikligt fyllda skattkammaren, skall ske till förmån för dem, som just genom tullarne redan skördat och ytterligare komma att skörda betydlig vinst. I alla händelser bör ingen sådan afvikelse få göras från ordningsföljden mellan de fyra punkterna i Konungens bekanta diktamen till statsrådsprotokollet, att de ytterste varda de främste. Det tager sig sannerligen icke bra ut, att så kort efter de 30 procentens afskrifning, så kort efter det tullskydd, jordbruksnäringen erhållit, hvilka förmåner, tillsammans med en mängd andra skattelindringar, tillkomna under de senaste 3 å 4 årtiondena, representera ett ofantligt stort kapital, det tager sig icke bra ut, säger jag, att efter allt detta godsgegarne och hemmansegarne nu äro de första, som begära att få sätta sig ned vid det dukade bordet. Det finnes andra, som hafva mera berättigade anspråk på att först få sin hunger stillad.

Herr talman! Jag yrkar bifall till statsutskottets föreliggande betänkande.

Herr Pålsson: Som jag också motionerat om afskrifning af dessa onera, och denna motion äfven utgör föremål för detta statsutskottets utlåtande, torde jag få yttra några ord.

Det har af de talare, som uppträdt i denna fråga, talats om rättvisa och orättvisa, men jag vågar påstå, att min motion icke afser att befrämja någon orättvisa, utan att befrämja den största rättvisa. Ty jag vill hvarken mer eller mindre, än att vi en gång måtte vinna det eftersträfvade målet: lika beskattning för alla; och detta, mine herrar; kan väl icke sägas vara någon orättvisa, om denna beskattning lämpas efter hvars och ens skatteförmåga. Här har särskildt betonats, att afskrifning af grundskatterna och lindring i rustnings- och roteringsbesvären skulle blifva en skänk åt dem, som nu drabbats häraf. Men om en annan skatt trädde i stället, som vore lika för alla, och jorden blefve befriad från dessa skatter, kan jag icke förstå annat, än att desse jordbrukare skulle få betala denna nya skatt i likhet med alla öfriga samhällsklasser. Herr statsministern har yttrat, att denna fråga om afskrifning af grundskatter och rust- och roteringsbördan bör icke blott räknas, utan äfven vägas, och att det finnes äfven andra frågor än denna, som hafva vikt och betydelse för samhället. Detta kan icke gerna bestridas.

Men i allt fall tror jag, att kammarens ledamöter, synnerligast de, som här hafva särskildt i uppdrag att föra jordbrukets talan,

borde vara tacksamma för det tillkännagifvande, som skett från regeringens sida.

Hvad jag i min motion begärt är en skrivelse med begäran om framläggande af förslag till en successiv afskrifning under 10 år af grundskatterna samt rust- och roteringsbördan. Att detta förslag nu icke vinner Riksdagens bifall tager jag för gifvet. Men af allt som blifvit yttradt af dem, som här talat för afskrifningen, framgår att derför måste tagas i anspråk en utsträckt tid. Huru lång tid som härför må vara lämplig kan jag icke så noga bestämma. De af utskottets ledamöter, som önska afskrifningen, hafva delat sig i två grupper och afgifvit två särskilda reservationer, dels de som velat antaga herr Danielsons m. fl. motion i ämnet och dels de öfriga, som omfattat en särskild reservation. Hvilken af dessa reservationer såsom den bästa och ändamålsenligaste bör antagas, är icke så lätt att säga. Men i allt fall, då både regering och Riksdag hafva erkänt, att det är rättvist, att en förändring i dessa tryckande skatter kommer till stånd, synes det böra vara Riksdagen angeläget att så fort som möjligt fatta beslut i denna rigtning. Och fastän Riksdagen icke denna gång kommer att fatta ett dylikt beslut, tror jag dock att denna önskan blifvit så tydligt uttalad såväl vid förra riksdagen som i reservanternas motiverade förslag, der det heter, att, då Riksdagen år 1885 beslutit en nedsättning med 30 procent i de på viss jord hvilande grundskatterna och jemväl beredde rust- och rotehållare en motsvarande lindring i deras besvär, Riksdagen ej afsett en tillfällig åtgärd utan velat taga första steget å den skattereformernas väg, som slutligen skulle leda till ifrågavarande skattebördors fullständiga upphörande, samt att tiden syntes snart vara inne för uttagande af ännu ett steg på skattelindringarnes väg.

Det har sålunda blifvit af Riksdagen erkänt att en snar skattelindring i denna rigtning borde företagas. Och då tror jag, att man icke bör bifalla hvarken utskottets förslag eller herr Carl Ifvarsons m. fl. reservation, utan för att komma åtminstone någon väg och fastän jag erkänner det besynnerliga uti, att två så skilda frågor som frågan om grundskatter och arbetarefrågan sammankopplas, får jag förklara att jag ej har något emot att dessa frågor tagas i öfvervägande på en gång, och jag skall derför icke tveka att gifva min röst för det förslag, de ifrågavarande reservanterna här uppställt, på det att kammaren må vid denna riksdag göra åtminstone något uttalande i frågan.

Det har här af en talare, den sista som hade ordet, blifvit sagdt, att, då jordbrukarne så nyligen fått skyddstullar för sina jordbruksalster, så vore det obilligt, om vi redan nu skulle begära ytterligare fördelar. Men, mine herrar, låtom oss tänka allvarsamt på saken. Jag frågar, om det kan kallas för en skänk åt jordbrukarne att afskrifva dessa skatter, dessa orättmätiga pålagor, som äro öfver 2 århundraden gamla, och som trycka tyngre år efter år på jordbrukarne, så att de nästan digna under bördan. Och de äro icke blott skyldiga att betala dessa utskylder, utan jemväl att sjelfve gå ut och försvara landet. Kan det vara orätt att begära lindring häruti? Kan en dylik

Rörande nedsättning i de på viss jord hvilande grundskatter m. m.
(Forts)

*Rörande ned-
sättning i de
på viss jord
hvilande
grundskatier
m. m.
(Forts.)*

lindring benämnas en skänk? Till hvad som behöfves för statens ändamål vilja vi lika med andra skattskyldiga bidraga. Och jag frågar hvad som är rättast, att alla bidraga lika till alla skatter till staten eller att vi, utom öfriga skatter, derjemte skola betala dessa särskilda skatter, hvartill blott en del jordbrukare måste bidraga. Hvad regering och riksdag samstämmande erkänt vara en orättvisa måste väl skaffas bort och rättas derhän, att rättvisa träder i stället. Och för att vinna denna rättvisa så snart som möjligt, så vill jag, som sagdt, instämma i herr Danielsons m. fl:s reservation, hvilken sammanbinder denna fråga med arbetarefrågan. Jag vill alltså yrka bifall till detta förslag, då jag ej har någon utsigt att vinna framgång för min motion. Men i händelse icke förslag till frågans lösning framlägges af regeringen till nästa Riksdag, så skall frågan nog komma igen i den form, jag framlagt den, och jag hoppas att motionen då skall vinna mera framgång. Men det bör vara lätt för regeringen att framlägga ett lämpligt och fullständigt förslag till frågans lösning för nästa Riksdag, och i denna förhoppning yrkar jag, såsom jag nämnt, bifall till herr Danielsons m. fl:s reservation.

Herr Rydin: Jag har många gånger förut uttalat mig i denna fråga och står beträffande densamma fortfarande på alldeles samma ståndpunkt som förr, då jag anser att hvarje afskrifning af grundskatterna eller rust- och roteringsbördan bör åtföljas af en förbättring af vårt försvarsväsen i form af utsträckt värnpligt. Till följd af denna min ståndpunkt kommer jag också att med min röst bidraga till bifall till statsutskottets förslag. Jag hade icke behöft nu angifva denna min ståndpunkt, ty den är förut känd af kammarens medlemmar. Men jag har blifvit uppkallad att yttra mig af sjelfva frågans särskilda beskaffenhet, då man, i händelse man anser att grundskatterna nu skola afskrifvas, likväl bör beakta hvad Kongl. Maj:t i sin nyligen afgifna diktamen yttrat, dervid Kongl. Maj:t med frågan om grundskatternas afskrifning förbundit vissa vilkor, och ett af dessa vilkor kan, såsom hvar och en vet, antagas vara en förbättrad försvarsorganisation.

Det har här sagts af en talare, att denna fråga icke behöfde vidare utredning, att den icke borde sammankopplas med andra frågor, utan att hvarje sak borde få tala för sig; man borde därför i denna fråga ställa sig på de partiella reformernas väg och succesivt afskrifva dessa bördor. Ja, detta låter göra sig, derest man tagit en riktig utgångspunkt. Men hvar och en, som tagit del af 1885 års Riksdags beslut i fråga om den afskrifning af grundskatter samt rust- och roteringsbördan, som då skedde, vet också i hvad mån ett sådant sätt för afskrifning, som då användes, kan vara öfverensstämmande med rättvisa. Om man genomgår detta förslag i dess särskilda punkter, så finner man der undantag från nedsättningen gjorda för än det ena än det andra slaget af skattskyldig jord, och således har icke principen om nedsättning kunnat der korrekt tillämpas, utan detta förslag likasom hvarje förslag i hithörande frågor lider af det felet, att det leder till orättvisor, t. ex. för kronoarrendatorer och boställsinnehafvare. När

man talar om beskattning, bör man utlemna ordet orättvisor, och i stället begagna ordet *ofullkomligheter* i skattesystemet. Ofullkomligheter göra sig gällande i hvarje skattesystem, som finnes till, ty det kan icke påläggas någon skatt, som icke lider af den ofullkomligheten att drabba ojemnt. Så är förhållandet med tullar, med produktionsskatter och äfven inkomstbeskattningen, och alla andra skatter man nödgats pålägga för att skaffa erforderliga inkomster. Det, som nu blifvit sagdt, gäller äfven grundskatterna. De trycka ojemnt och kunna fordra en utjemning. Men då fråga är att afhända statskassan en sådan inkomst, som dessa skatter gifva, måste man vara betänkt på att sätta något annat i stället. Deremot bör märkas att huru man än ser grundskattefrågan och huru tryckande dessa skatter än må vara, så kan man icke helt enkelt afskrifva dem, ty de stå i ett nödvändigt samband med andra frågor. Detta beror på grundskatternas egen natur. Ty hvaraf utgöras dessa grundskatter? Jo, först och främst af den gamla grundräntan. Denna är den mest ojemna af skatter. Är det någon skatt, som på grund af historiska förhållanden bör afskrifvas, så borde man i främsta rummet gripa sig an med grundräntan. Vidare ingår i grundskatten tionden, hvilken skatt deremot icke drabbar på långt när så ojemnt. Tiondesättningarna hafva nemligen blifvit lämpade efter särskilda ortförhållanden och egendomarnes olika värden och åligger ej allenast krono- och skatteutan äfven större delen af frälsejorden. Detsamma är till stor del förhållandet äfven med rust- och roteringsbördan, hvilken, ehuru ojemnt drabbande, dock icke tynger så ojemnt som grundräntan, ty den drabbar uteslutande skattejorden, hvaremot allt frälse är befriadt från densamma. Således, framför tionden samt rust- och roteringsbördan är grundräntan den ojemnaste af dessa skatter, och en partiel reform af skattesystemet borde således börja med afskrifning af denna grundränta. Men hvarför sker icke detta? Jo, därför att intresset icke är så stort för en dylik reform. Denna skatt drabbar så ojemnt i olika län. I somliga län saknar den all betydelse. Man måste därför ställa upp såsom mål, afskrifning af grundskatter och indelningsverk tillsammans. Jag har i min hand en broschyr, der det redogöres för resultatet af skatteregleringskomiténs tabeller rörande skatteförhållandena, och jag vill ur denna broschyr meddela några siffror. I Upsala län utgöra dessa skatter 253 kronor per mantal skattesamma och skattemantalets medelvärde 13,389 kronor; i Södermanlands län 282 kronor 75 öre och skattemantalets medelvärde 22,778 kronor; i Kristianstads län 280 kronor och skattemantalets medelvärde 41,243 kronor; hvaremot de i Malmöhus län utgöra 291 kronor och skattemantalets medelvärde 66,747 kronor. I Vermlands län utgöra de 257 kronor 87 öre och skattemantalets medelvärde 54,037 kronor.

Denna skatt, som sålunda till beloppet är föga olika i Upsala och Malmöhus län, drabbar ett skatteobjekt i det förra länet af 13,389 kronor och i det senare länet af 66,747 kronor. Att dessa skatter icke hafva inflytande på mantalets värde, visar sig af det egendommiga förhållandet, att skattemantalet är värdt mera i Malmöhus och Vermlands län än frälsemantalet. Under det skattemantalet i Malmöhus

*Rörande ned-
sättning i de
på viss jord
hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)*

Rörande ned-
sättning i de
på viss jord
hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)

län är värdt 66,747 kronor, är frälsemantalet allenast värdt 49,856 kronor. Och under det i Vermlands län skattemantalet är värdt 54,037 kronor, så är frälsemantalet der värdt 47,207 kronor. Talet derom, att grundskatterna, såsom sådana verka bestämmande på hemmansvärdet är sålunda icke riktigt. Frälsehemman kunna, såsom jag visat, i samma län vara i medeltal mindre värda än skattehemman.

Vidare, om man tager i betraktande de särskilda skatterna, grundräntan, tionden samt rustnings- och roteringsbördan och ställer sig på den ståndpunkten, att afskrifning af dem bör ske, så bör man se dem i sitt sammanhang. Således bör man först och främst, såsom jag nys nämnde, afskrifva grundräntan. Hvad tionden och indelningsverket angår, så hafva dessa sina förbindelser med andra frågor. Det nu hörda talet om kommunernas behof af statsunderstöd leder tanken på tionden såsom varande en gammal kommunalskatt. Låt då kommunerna få uppbära tionden att handskas med den som de vilja. Kommunerna hafva då tillfälle att göra utjemningar efter billighet och rättvisa, och, om man så gjorde, skulle ju i morgon dag tionden komma att utbytas mot kommunalskatt efter fyrk. Hvad rust- och roteringsbesvären angår, så stå dessa i oskiljaktigt samband med arméns rekrytering. Skall denna skyldighet fördelas på den stora allmänheten, och utjemnas den på hela svenska folket, så blir resultatet den allmänna värnpligten, och utsträckt värnpligtsöfningar, hvilka måste träda i stället för den skyldighet, som nu åligger rust- och rotehållarne. Detta förhållande synes mig vara alldeles klart. Så länge frågan om utsträckt värnpligt faller, kan man ju ej sätta i fråga rust- och roteringsbördans aflyftande. Utsträckt värnpligt är ju det enda, som kan sättas i dess ställe.

I fråga om de vilkor, som Kongl. Maj:t i sitt diktamen uppställde för grundskatternas afskrifning talas, förutom försvarsväsendets ordnande, äfven om understöd åt kommunerna till minskning af kommunalskatterna. Jag medgifver det berättigade i detta. I t. ex. Upsala län, der jorden är så svårt betungad af grundskatter och mantalet så litet värdt, måste det kännas hårdt, att förutom kommunalskatterna, som alltmer ökas till följd af de dryga utgifterna för fattigvård och undervisningsväsen, äfven tryckas af dessa grundskatter. Det enklaste sättet att åstadkomma en utjemning vore att låta kommunerna erhålla en del af grundskatten, särskildt tionden, helst ej ringa summor af dessa redan äro anordnade till kommunala ändamål.

Nu har här talats om, att man ville beträda de partiella reformernas väg. Hvad bör då denna fordran på partiella reformer innebära? Jo, att de län och trakter, som hårdast drabbas af grundskatterna, få minskning i dessa skatter framför de län och trakter, som äro minst betungade af dem. Det är icke den rätta partiella reformernas väg att säga, att alla skola få proportionelt lika eftergift. Detta är icke rättvisans, utan den falska jemlikhetens väg, och det är den farligaste väg man kan gå.

Då nu emellertid regeringen förklarar, att den vill taga denna fråga om hand och att den vill upptaga och utreda densamma, så anser jag för min del, att vi böra afvakta detta regeringens förslag

och för närvarande icke bifalla någon afskrifning. Med afseende på påståendet att det icke behöfves någon utredning vill jag särskildt anmärka, att det åtminstone behöfves den utredning, som ligger uti att efterse, huru den skedda afskrifningen af 30 procent af grundskatter samt rust- och roteringsbördan verkat. Tager man hänsyn till Riksdagens eller rättare denna kammares pluralitets hållning till denna fråga, så har den icke verkat välgörande. Ty hade den det gjort, hade man väl lugnat sig litet längre med anspråken på ytterligare afskrifning. Men det vore af vigt att veta, huru denna afskrifning verkat, innan man ger sig in på en ny afskrifning. Ty en ny afskrifning utan reglering af försvarsväsendet kan icke ske. Dessutom är det en annan sak, som jemväl bör tagas i betraktande, nemligen skatteväsendet i andra afseenden och frågan om hvilka skatter man skall använda för att betäcka den brist, som skulle uppstå genom grundskatternas afskrifning. Den som läst skatteregeringskomiténs betänkande, vet, att denna komité blef alldeles bankrutt i fråga om uppletande af de skatter, som skulle kunna sättas i stället. Ty alla de inom komitén föreslagna skatter visade sig fullständigt omöjliga, och på grund häraf blef icke heller någonting af hela betänkandet i denna väg. Detta är äfven en ganska vigtig fråga, som tarfvat sin utredning, innan man inlåter sig på vidare afskrifning. Vidare tror jag, att 1885 års afskrifningsförslag borde undergå någon jemkning, ty deri finnas åtskilliga obilligheter. Der talas om, att endast jordegarn skola, såsom de som drabbas af dessa skatter, åtnjuta lindring. Men deremot få arrendatorer af kronohemman underkasta sig att fortfarande utgöra dessa skatter och likaså boställsinnehafvare. Vidare har man ansett innehafvare af skattefrälsehemman böra få lindring i form af afskrifning, hvaremot frälsekattehemmansegare få hafva dessa skatter kvar. Hvad är det väl för skilnad på dessa hemman i skatteafseende? Skatten verkar gent emot bådas egare på samma sätt. Det är uteslutande af historiska hänsyn, som någon skilnad härutinnan blifvit gjord. Äfven i fråga härom tror jag utredning behöfvas.

Det allra viktigaste är dock, att denna fråga icke kan lösas annat än i samband med försvarsfrågan. Detta sammanhang är oskiljaktigt och den öfverväldigande kraft, hvarmed grundskattefrågan framträd, torde förorsakats just af detta sammanhang. Löses grundskattefrågan särskildt för sig, så skola i dess ställe skatter följa, med hvilka man blir allt mera missnöjd, och jag fruktar, att detta missnöje skall återverka på försvaret, så att detta får sitta emellan.

På dessa grunder yrkar jag för min del bifall till utskottets hemställan.

Herr Danielson: Då jag är en af motionärerna i denna fråga, skall jag be att få yttra några ord i densamma.

Vore frågan ny, hade icke Riksdagen förut varit i tillfälle att taga del af de många och vidlyftiga utredningar, som föregått densamma, och hade icke Riksdagen förut fattat ett beslut i frågan, som vi alla känna till, kunde det något försvara sig, att åtskillige talare, såsom här skett, söka hålla långa föredrag om saken. Men då vi alla

*Rörande ned-
sättning i de
på viss jord
hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)*

Rörande ned-
sättning i de
på viss jord
hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)

känna denna frågas beskaffenhet och dess orsaker samt veta, huru den blifvit afgjord, anser jag det vara temligen öfverflödigt att besvara med långa anföranden. Jag skall derfor icke till bemötande upptaga mycket af hvad här sagts, ty jag anser det rent af öfverflödigt. I synnerhet gäller detta talarens på lidköpingsbänken anförande, ty hvad han yttrade under första delen deraf vederlades af honom själf i den senare delen, så att det torde vara obehöfligt att vidare svara derpå.

En talare på vesteråsbänken anförde såsom ett hufvudskäl för bifall till utskottets hemställan, att, då vi lagt skatt på andra samhällsklasser, det vore i högsta grad orätt att nu göra en afskrifning af grundskatterna. Jag kan icke gilla detta resonnement. Vi veta ju, att landets ställning fordrade ett förändradt ekonomiskt system; ställningen tvingade oss att göra en väsentlig förändring. Jag hemställer ock, huru vida icke, om man blott ser saken från några tusen arbetares i städerna sida, denna synkrets blifver för trång. Ty blir landsbygdens ekonomiska ställning bättre, står det ju dessa arbetare fritt att flytta ut på landet och hafva sin verksamhet der. Således kan jag icke gilla ett sådant skäl. Vi se för öfrigt, huru arbetarne strömma in till städerna och qvarhålla sig der, så att jag tror icke, att, om grundskatterna något minskades, landet skulle vinna någon sådan fördel, som kunde tydas på det sätt talaren gjorde.

Hvad herr Herslows anförande beträffar, yttrade han, bland annat, att rättvisan vore en hög gudinna. Det erkänner också jag. Men han tillade: "efter min uppfattning" är det *i denna fråga* ingen sådan rättvisa. Ja, man bör verkligen bära rättvisans gudinna högt. Men här är just rätta stället att göra det genom att hjälpa dessa många sinom tusende i vårt land, som i så många år dragit sina bördor. Det är icke en dag för tidigt att göra det; och att det är billigt och rätt det hafva Riksdagen och Kongl. Maj:t erkänt. Detta är ock allmänt erkänt, så att jag tror icke att det tjenar mycket till att tvista om den saken. Således tror jag icke att vi gå den nämnda gudinnan för nära, om vi yrka på ytterligare rättvisa. Jag hemställer till denne talare, som är en mycket förfaren och kunnig man, och som jag måste gifva det bästa vitsord om att vilja handla efter rätt och samvete, huru vida icke, då det för några år sedan gälde att hjälpa på annat håll, nemligen statens embets- och tjenstemän, och der det gälde mycket mer än dessa två millioner, huru vida icke, säger jag, man då gjorde rättvisa; och jag är säker om, att han var med derom, ty han ansåg det vara rätt, Jag tror också, att han skall vara med om detta lilla steg, som ej kan förnekas vara rätt. Må talaren gifva sig ut på landsbygden och sätta sig in i de små jordbrukarnes förhållanden; må han se huru de kämpa sina strider och huru de få nöja sig med enkel kost och enkla lefnadsvanor, under det skatterna äro lika år för år och när här blir frågan om någon liten hjälp vill ingen hjälpa, utan alla säga ett blekladgt nej. Tror talaren att sådant kan alstra något godt? Hvarföre skola dessa små jordbrukare, som jag dock räknar bland våra bästa medborgare, på detta sätt bemötas? Jag tror detta icke är klokt från statens synpunkt och icke heller rätt.

Jag skall nu återgå till hvad samme talare yttrade om politik, dervid han påstod att reservanterne idkade "idealpolitik". Det tror jag icke reservanterne kunna sägas göra. Ty den politik de framhållit är Riksdagens egen. 1884 års Riksdag beslöt, som vi veta, en skrivelse till Kongl. Maj:st med anhållan om utredning rörande dessa arbetarefrågor, och det är på grund af denna Riksdagens egen skrivelse, som frågan om ålderdomsförsäkring upptagits. Det är också på den grund vi uttala en allvarsam förhoppning, att frågan snart måtte komma till lösning, ty man kan icke förneka att frågan är af stor vikt för vår framtid. Jag kan också försäkra att det för mig skulle blifva en mycket glädjande dag, om jag finge vara med om denna lösning. Jag tror, att vårt fosterlands hela framtid då vore till stor del i ekonomiskt afseende betryggad. Jag har, som herrarne kanske känna, haft något med saken att göra och jag tror mig kunna hoppas en lycklig lösning af densamma, dels genom grundtanken sjelfhjelp, och dels statshjelp. Just därför att sagda fråga är af stor betydelse och snart bör lösas, vill man hafva fram densamma. Jag tror icke att skattehemmanens egare skulle drifva sina anspråk längre än att, om de nu finge *halfva* rättvisan, de skulle låta sig nöja och låta den återstående hälften af sin rättvisa sak någon tid bero för att lösas i sammanhang med förenämnda och andra viktiga samhällsfrågor men i synnerhet, som nämnt är, frågan om ålderdomsförsäkring för arbetarne och landets innebyggare, så att de, som vore i behof vid framskriden ålder, hade litet mera att trygga sig till än hjälpen från fattigvården. Det är detta jag vill framhålla för att betaga motståndarne det vapen att kunna säga, att vi endast vilja krafva till oss af statens inkomster. Jag har velat nämna detta för att för min del freda mig för beskyllningen att se saken endast ur egennyttans synpunkt.

Det har äfven sagts, att det behöfdes utredning i denna fråga. Jag tror icke att någon sådan är behöflig: åtminstone kan icke anföras något giltigt skäl därför. Ty då man har en så tydlig utredning, att man på siffran kan säga hvad förslaget innebär — man vet det precis på öret — då hemställer jag, om en utredning kan vara så synnerligen nödvändig. Det är därför man trott sig kunna tillstyrka Riksdagen att taga detta steg, ty man tager icke här, såsom någon yttrat, ett skutt i mörkret utan vet alldeles tydligt det belopp frågan gäller. Man trodde äfven, att, då syftet var så begränsadt och statens tillgångar medgifva detta steg till half rättvisa, det icke skulle vara för mycket begärdt. Men tyvärr äfven härutinnan röner man motstånd. Det är verkligen ledsamt icke blott för oss, som föra dessa mindre jordbrukares talan, utan för landet i sin helhet, och jag beklagar därför, att herrarne vilja tvista så mycket i denna sak.

Till slut vill jag blott med anledning af det yttrande, som fälts, att reservationen och den motion, hvori jag förenat mig, skulle i någon mån vara skiljaktiga, nämna, att jag tror att de innehålla precis detsamma med någon liten omkastning af orden. Eljest finnes i reservationen ingenting annat än hvad som finnes i motionen, förutom hvad som i motiveringen är framhållet med anledning af herr Pålssons motiou. Då han föreslagit en fullständig afskrifning af grund-

*Rörande ned-
sättning i de
på viss jord
hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)*

Röranded-
sättning i de
på viss jord
hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)

skatterna samt rustnings- och roteringsbesväret, ansåg man att såsom motivering deremot lämpligen kunde ansluta sig ett sådant uttalande, som reservanterna gjort. Det är ett uttalande, som synes mig lämpligen böra ske från denna kammare, då vi så ofta hört talas om, huru man vill hjälpa den mindre bemedlade. Jag tror att man nu bör visa, att man har allvar härmed, och som jag för min del hyser ett bestämdt sådant allvar i frågan, yrkar jag bifall till den af mig med flere afgifna motiverade reservationen.

I detta anförande instämde herrar vice talmannen *L. O. Larsson*, *Pehrsson* i Norrsund, *Kihlberg*, *Holmgren*, *Eliasson*, *Mallmin*, *Pettersson* i Tjärsta, *Andersson* i Skeenda, *Andersson* i Hamra, *Ericsson* i Norrby, *Larsson* i Mörtlösa, *Andersson* i Himmelsby, *Peterson* i Brys-torp, *Sjöberg*, *Johansson* i Strömsberg, *Andersson* i Hakarp, *Erickson* i Bjersby, *Petersson* i Boestad, *Petersson* i Dänningelunda, *Andersson* i Löthult, *Jönsson* i Mörap, *Norrby*, *Larsson* i Fole, *Jönsson* i Gammals-torp, *Andersson* i Lyckorna, *Andersson* i Örstorp, *Månsson*, *Olsson* i Ornakärr, *Larson* i Slättäng, *Johansson* i Esset, *Norén*, *Smedberg*, *Bergendahl*, *Andersson* i Hasselbol, *Olson* i Stensdalen, *Pehrsson* i Heljebol, *Andersson* i Upsal, *Bäckgren* och *Carlsson* i Nysäter.

Herr Eriksson i Elgered yttrade: Herr talman! Mine herrar! Ehuru redan mycket blifvit anfördt rörande rättmätigheten af här ifråga-varande skatters afskrifning, så vill jag dock för en kort stund upptaga kammarens tid med att angifva min personliga ställning till dennafråga.

En afskrifning af dels grundskatterna, dels rust- och roterings-bördan är något, som enligt mitt förmenande förr eller senare måste ske, och det är glädjande att höra, att äfven åtskilliga stadsrepresen-tanter nu gifvit sitt erkännande deråt. Att dessa skatter tillkommit på ett högst orättmätigt sätt, måste vara uppfattningen hos hvar och en, som något närmare känner förhållandena med deras tillkomst. Under lämpliga tider har man gjort försök att få dessa skatter af-lyftade af jorden, men oaktadt alla dessa försök har man icke hunnit målet närmare än att vid 1885 års riksdag 30 procent af grundskat-terna samt rust- och roteringsbördan blefvo afskrifna, men detta skedde då på ett sätt, som på mångt håll kändes ganska betungande.

Om man nu ser till, hvad detta motstånd mot grundskatteafskrif-ningen, som under tidernas lopp egt rum från de öfriga intressenas sida, har verkat, frågar jag, om icke möjligen detta motstånd i icke ringa mån bidragit till den vändning, tullfrågan tagit. Man har ju ständigt sagt nej till hvarje förslag att få dessa orättvisa skatter afskrifna och när det sålunda icke gått på ett sätt, har man försökt på ett annat sätt, och våra jordbrukare hafva därför kastat sig in på ett annat område, på tullfrågan. Men att icke tullfrågan i sitt nuvarande läge kan verka till lättnad på alla områden af jordbruket, är ju obestriddigt. Att förhållandet i detta afseende icke kan vara lika i Norrland som i södra Sverige, är ju alldeles uppenbart. Vidare är det äfven uppen-bart, att den icke kan komma alla jordbrukare lika mycket till godo, och då det är fråga om de mindre och små jordbrukarne, kunna dessa

omöjliga af tullsystemet få på samma sätt skydd för sin näring och lindring, som de stora godsegarne. Således finnas ganska många, kanske hälften af våra jordbrukare, som fortfarande tryckas lika tungt oaktadt detta försök med spanmålstullar. Att i synnerhet vi representanter från Norrland hafva i detta afseende viktiga intressen att bevaka, är alldeles uppenbart. Från denna synpunkt kan jag således icke annat än i mina kommittenter sintresse yrka bifall till herr Danielsons motion angående så väl grundröntans som rustnings- och roteringsbesvärens afskrifning med 20 procent.

Om man frågar efter de skäl, som sålunda mest tala för denna sak, tror jag, att man bör vädja till rättvisan. En stadsrepresentant på malmöbänken sade, att rättvisans gudinna hade mycken magt och att orättvisor blefve hämnade, i hvilket äfven jag instämmer. Jag skall be att få vända dessa ord emot honom själf. När det är medgifvet, att grundskatterna trycka högst orättvist och det är alldeles uppenbart att de tillkommit på mycket orättvisa grunder och då jordbruket tryckes ganska hårdt af dessa skatter, frågar jag, herr talman, när skall rättvisans gudinna utkräfva hämd? Det är våra jordbrukare, som kunna åberopa rättvisans gudinna, och förr eller senare måste man gifva dem rätt. Jag ber att få instämma i hvad hr Danielson sade, att det är just de mindre jordbrukarne, dessa hvilka äro kanske Sveriges bästa befolkning, som äro de mest tryckta och som måste mest kämpa för sin tillvaro. Hur är det möjligt att dessa skola fortfarande på detta sätt orättvist betungas först med den ena, sedan med den andra bördan.

Ett annat skäl, som talar för grundskatternas afskrifning och att man bör fortgå på denna väg, är, att man endast derigenom kan undkomma en annan svår sak, nemligen förhöjningen af spanmålstullarne. Ty få icke vi jordbrukare vår rätt i fråga om grundskatterna och indelningsverket, är det mycket troligt, att de tullar, som blifvit åsatta till skydd för jordbruket, icke visa sig tillräckliga och att således framställningar komma att göras af tullvännerna med yrkande på högre tullar, hvilka skulle blifva ännu mera orättvisa än de redan åsatta. Och det vore att beklaga, om från stadsrepresentanternas sida gjordes ett motstånd mot hvarje rättvis reform i fråga om grundskatterna, som nödgade till att fortsätta på den redan inslagna vägen. Detta är ett mycket talande skäl.

Man har talat om, att andra frågor skulle lösas i samband härmed. Det låter mycket väl. Jag är en stor vän till arbetarne, men jag anser det icke vara något hinder för att nu genast afskrifva dessa 20 procent och derigenom söka aflyfta bördor, som äro uppenbart orättvisa, och jag får säga, att vi norrländingar icke ha fått erforderlig lättnad. Vi fordra, att dessa tunga bördor, och i synnerhet indelningsverket, måtte afskrifvas. Det finnes nemligen enligt mitt förmenande ingen börda, som så tungt trycker det svenska jordbruket och så beskattar våra hemmansegare, i synnerhet hvad förhållandena i min hemtrakt vidkomma, som just indelningsverket, och då hvarje partiell afskrifning, som göres, är ett steg framåt till slutlig befrielse från detta

Rörandedesättning i de på viss jord hvilande grundskatter m. m.
(Forts.)

Rörande ned-sättning i de på viss jord hvilande grundskatter m. m. indelningsverk, utgör äfven detta förhållande ett icke ovigtigt skäl för en sådan åtgärd.

Många andra skäl skulle kunna finnas att anföra men jag ber herrarne behjerta dessa redan anförda, så att ett enigt samarbete måtte blifva möjligt. Jag har blott velat angifva min enskilda ståndpunkt och förnyar, herr talman, mitt yrkande om bifall till herr Danielsons mtoion.

Herr Björkman: Herr talman, mine herrar! Jag skall bara bedja att med några ord få gifva tillkänna, att jag i denna fråga står på samma ståndpunkt som jag alltid stått. Och med det samma vill jag säga, att jag på det högsta och kraftigaste protesterar mot hvarje försök att sammanbinda frågan om afskrifning af grundskatter och indelningsverk med andra frågor. Det har blifvit sagt och erkänt, att det skulle vara en orättvisa att längre bibehålla dessa tryckande bördor. Men då så är, så måste man rätta sig just efter det förhållandet, att grundskatterna äro en orättvisa, och afhjelpa densamma men icke sammanbinda frågan om afhjelpandet af denna orättvisa med andra saker såsom utsträckning af bevärings öfningstid o. d. Är det rättvist att grundskatterna skola afskrifvas, så låtom oss afskrifva dem, och är det rättvist, att beväringen skall öfvas en längre tid, så låtom oss utsträcka öfningstiden. Men låt hvarje sak gälla för sig. Eller kanske är man rädd för att låta frågan om beväringens öfningstid underkastas en pröfning för sig, till följd af det tal som har varit utspridt om försvarsnihilismen. Men den som ser på fjerde och femte hufvudtitlarnes slutsummor och jemför beloppen nu mot dem för tjugo år sedan, skall finna att beloppen under dessa 20 år vuxit ofantligt.

Jag tror icke, att det är möjligt att undanskjuta frågan med det skälet, att den behöfver en utredning. Ty frågan är ju så pass utredd, att jag icke vet hvad som skulle kunna i en ny utredning förekomma. Herr Hlerslow ifrån Malmö framhöll tullarnes betydelse för jordbrukaren. Ja den här saken med spanmålstullarne den har, så som man kunde vänta, de, som haft ordet mycket väl begagnat sig af. Den ena efter den andra har sagt: nu hafva de fått tullar och nu borde de väl vara nöjda. Men jag vill upplysa derom, att det finnes tusentals hemmanssegare i vårt land som icke hafva den ringaste nytta af spanmålstullarne utan kanske snarare tvärt om. I mitt kommittenskap är det vanligt att små, små jordbrukare på $\frac{1}{16}$ eller $\frac{1}{8}$ mantal äro lika hårdt roterade som rust- och rotehållare i Sveriges rikaste och mest sädesproducerande provinser såsom Skåne och Östergötland. Men våra rust- och rotehållare skörda dock icke som i Skåne eller Östergötland. Det blir visst ingenting till afsalu, utan de få tvärt om halfva tiden af året köpa födan. Lika obilligt förefaller ett sådant domslut äfven från den synpunkten, att det är många jordbrukare från denna kammare, som alldeles icke varit med om jordbrukstullarne och som således omöjligen kunna sägas hafva fått sina önskingar i det fallet uppfyllda. Men hvad som de alltid hafva varit med om har varit önskingarne att få skatterna rättvisare fördelade. Vi hafva aldrig

velat undandraga oss att i vår mån och efter våra krafter bidraga till fyllandet af statens skattebehof. Tvärt om hafva vi ofta förut bidragit härtill och det vilja vi fortfarande göra ända till yttersta skärften. Men då fordra vi också, att icke hafva största delen af skattebördan på våra skuldror, utan att äfven andra skola deltaga efter en rättvis grund i bördornas bärande. Det var endast detta jag ville hafva sagdt jemte yrkandet på bifall till Sven Nilssons reservation.

*Rörande ned-
sättning i de
på viss jord
hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)*

Herr Widström: Frågan om lindring och utjemning af grundskatter samt rustnings- och roteringsbesvären har så ofta diskuterats i denna kammare, att det icke lär gagna till något att nu upprepa skälen för eller emot. Men äfven för den, som af principiella skäl icke funnit sig tilltalad af sättet, hvarpå denna fråga hittills varit behandlad, framstår dock numera som en politisk nödvändighet att söka bringa den till en för hela fosterlandet gagnelig lösning. Att denna angelägenhet äfven omfattats och behjertats både af Konungen och hans nuvarande rådgifvare, hafva vi hört så väl af det tal, Hans Maj:t höll på rikssalen vid riksdagens öppnande, som af det yttrande, herr statsministern denna dag afgifvit i kammaren. Det synes mig då, som skulle det vara lämpligast, att såsom utskottet hemställt, afvakta det förslag, som Kongl. Maj:t efter nödig utredning af hithörande ämnen utan tvifvel kommer att i denna fråga afgifva. Men då i denna kammare den blifvande hufvudvoteringen antagligen kommer att ega rum emellan de olika framställda reservationerna, så följer af hvad jag nu antydtt, att jag i sådant fall och vid en sådan votering kommer att sluta mig till den motiverade reservation, som af herr Danielson m. fl. afgifvits. Och mitt skäl dertill är, att denna reservation innehåller ett bestämdt uttalande derom, att en fullständig lösning af dessa frågor icke må ske annorlunda än i samband med lösningen af andra lika viktiga samhällsfrågor; då deremot den af herr Carl Ifvarson m. fl. afgifna reservationen synes lemna rum för antagandet, att man önskar att, med undanskjutande af dessa senare frågor, få skatteafskrifningsfrågan löst på ett ensidigt sätt i landtmännens intresse. Det är dessa korta uttalanden jag velat göra, men har icke att framställa något yrkande i saken.

Herr Stjernspetz: Ehuru väl det icke förvånar mig att nu, då grundskatteafskrifningsfrågan är före igen, få höra talas om spanmålstullarne, och ehuru det icke heller förvånar mig att höra att en del ledamöter, som förut varit med om afskrifning af grundskatterna, numera, under återopande af spanmålstullarne, ändrat mening, så vill jag dock säga det jag tror att detta mera beror på den misstämning som uppstått i följd af införandet af det nya tullsystemet än på några, principiella betänkligheter. Jag skall därför be att få något se till i hvad förhållande afskrifningen af grundskatterna och lindringen i rustnings- och roteringsbesväret kan stå till det nya tullsystemet.

Om vi först betrakta de nu redan införda tullarne, så är det visserligen sant, att de till stor del kommit jordbruket till godo och hafva i synnerhet spanmålstullarne väckt den största uppmärksamhe-

Röranded-
sättning i de
på viss jord
hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)

ten, kanske till och med mera än de verkligen förtjena. Men, herr talman, det s. k. nya systemet är ju icke ensamt tillkommet för jordbruket, utan det är ju meningen att pålägga en mängd industritullar och huru det kommer att taga sig ut, det hafva vi redan sett, ty många industritullar äro redan införda, exempelvis för jern tillverkningen, och flera skola ju komma. Detta nya system har således ingalunda till afsigt ått företrädesvis gagna jordbruket, utan det är tydligt, att det på ännu kraftigare sätt är ämnadt att gynna alla de öfriga näringarne, hvilket hufvudsakligen kommer att ske på jordbrukets bekostnad. Jag har nu icke förtroende för detta system och tror icke att det skall kunna åstadkomma de resultat, som dermed åsyftas, snarare tvärt om. Men när så är förhållandet med det nya tullsystemet att det icke kommer att gynna den ena näringen framför den andra, så måste ju jordbruket komma att qvarstå med samma skarpa motsats rörande beskattningsväsendet som förut i förhållande till öfriga näringar. Det är detta jag har velat framhålla.

Jag anser således somliga talares anförande af tullarne vara en förevändning för att vägra afskrifning af grundskatterna och icke såsom verkliga sakskäl.

Äfven om jag erkänner att jag icke sjelf numera är så intresserad af denna frågas lösning, som förra gången den var före i riksdagen, så kan jag dock icke i anledning af tullarne frågå min förra mening om grundskatterna, att de äro orättvisa till sitt ursprung och orättvisa i anseende till sin ojemnhet och tryckande beskaffenhet på de beskattningsföremål de drabba, och komma därför dessa skatter att fortfarande lända till skada och hinder för allt arbete på vårt samhälles tidsenliga och lugna utveckling. Vid föregående tillfällen har jag sökt visa att dessa klasskatters — rättare gamla ståndskatters — borttagande är en oafvislig följd af vår nu gällande riksdagsordnings införande och vill tillägga, att de i längden icke kunna bibehållas med mindre än att man vore betänkt på densammas förändrande till klassval. Som representationssättet emellertid hvilat på erkännandet af *lika rättigheter* inom en viss census, måste beskattningsväsendet förr eller senare blifva uteslutande grundadt på *lika skyldigheter* inom ett visst existensminimum.

Hvad det beträffar att man sammankopplat denna fråga med nya frågor, så skulle jag vilja fästa regeringens uppmärksamhet på hvilka svårigheter, som uppstodo därför att afskrifningsfrågan och försvarsfrågan sammankopplades. Men denna sammankoppling var dock beroende deraf, att dessa frågor så ingingo i hvarandra, att man svårligen kunde finna en lösningsgrund för den ena utan att äfven en grund för den andra antogs. Men om man nu skulle sammankoppla flera nya frågor, som icke med grundskatteafskrifningen hafva det ringaste att skaffa, så finner jag detta högst egendomligt. Och jag finner det äfven vara i hög grad olämpligt, så vida man verkligen vill lösa dessa frågor. Förra riksdagen väckte jag en motion i denna arbetarefråga och skall det blifva mig en stor tillfredsställelse att häruti få samarbeta på grund af Kongl. Maj:ts blifvande propositioner i ämnet, men jag för min del anser likväl att hvar och en af dessa

frågor bör lösas för sig särskildt, i den mån de blifvit utredda och tillgångarne medgifva. Som *motiven* för ett beslut icke äro på minsta sätt bindande för kommande Riksdagar och då jag anser den ena frågans framhållande på samma gång som den andra *endast* betydta dessa frågor ungefärligen jembördiga vigt och att de båda blifvit ställda främst på dagordningen såsom företrädesvis fordrande sin snara lösning, kan jag förena mig med dem, som yrkat bifall till den af herr Danielson m. fl. till betänkandet afgifna reservationen.

Rörande ned-sättning i de på viss jord hvilande grundskatter m. m.
(Forts.)

Herr Carl Ifvarsson: I sjelfva verket har det ingenting att betyda hvad man vid detta tillfälle säger, ty frågans öde får väl för denna gång redan anses afgjordt. Detta öde kunde man förutse, åtminstone syntes det mig så, redan deraf, att Första Kammarens ledamöter i statsutskottet voro ense om att afstyrka förslaget, och sedan kunde man vidare se det, då man hörde statsministerns yttrande i denna kammare i dag. Följaktligen kunde man gerna tiga. Jag får beklaga, att förhållandena äro sådana, att man icke kan hoppas på någon god utgång vid denna riksdag. Men å andra sidan måste jag dock erkänna, att regeringen gifvit hopp om frågans lösning en annan gång. Denna förhoppning ligger dock ganska långt in i den ovissa framtiden, då man nu vill sammankoppla denna fråga med andra frågor. Och det är detta, som största antalet af reservanterna mot statsutskottets afslag gjort. Men huru vida detta skall leda till en skyndsam lösning af så väl denna fråga som öfriga frågor, hvilka dermed kunna komma att sammankopplas, det får framtiden utvisa. Jag tviflar, att det skall blifva fallet vare sig med denna eller den s. k. arbetarefrågan, som man nu och enligt min tanke högst obehörigt bundit tillsammans dermed. Jag tror tvärt om, att det kommer att dröja ännu längre. Men om man icke kan komma till målet på någon annan väg, får man väl försöka på denna väg, och hur det kommer att gestalta sig, få de, som lefva, naturligtvis se.

Jag har velat uttala detta med hänsyn dertill, att meningarne äro olika om, huru vida man skall motivera förslaget eller ej. Jag hade verkligen trott, att herr Danielsons motion var så motiverad, att man kunde ställa sig på hans motivering af frågan för tillfället. Jag har sagt, att det vore oförmligt att inlåta sig på en fråga, hvarom icke något förslag förelåg, och det står jag för. Afskrifningsfrågan är en fråga, som står helt och hållet skild från arbetarfrågan och icke har den ringaste beröringspunkt med densamma. Att inblanda denna senare såsom en motivering i ett förslag om grundskatteafskrifning tror jag icke vara lämpligt och, som sagdt, är det mest ur formel synpunkt jag ansett det olämpligt. Jag vill icke därför säga, att i händelse det icke i den slutliga voteringen blir fråga om att rösta mellan herr Sven Nilssons reservation, till hvilken jag slutit mig, och herr Danielson, jag då icke skulle komma att rösta för denna senare. Jag tager naturligtvis det, som ligger närmast, emedan jag icke vill rent afslag, ty då faller frågan bakåt.

Jag har sett vid ett annat tillfälle, då man varit så angelägen att sammankoppla flera frågor, huru det gått och huru stort motstånd

Rörande ned-sättning i de på viss jord hvilande grundskatter m. m. det redan blef, då det gälde att genomföra de frågor, som då egentligen stodo på dagordningen.

Jag minnes mycket väl huru det gick 1873, då den s. k. kompromissen grundlades. Då förslaget härtill uppgjordes i statsutskottet reserverade jag mig deremot. Och jag gjorde det, emedan jag insåg, att det kom att bära åt helt andra håll än det man åsyftade — något, som man också sedan kom under fund med — fastän jag den gången stod ensam om min mening och trodde att frågan när den återkomme en annan gång, skulle komma tillbaka med väsentligen annat utseende. Och det inträffade verkligen på samma sätt som jag förmodat. När frågan återkom, var den af en helt annan mening än hvad de trott, som förordat förslaget. Det var nemligen ifrån början skrifvet så, att det kunde tolkas på två sätt, och en hvar tydde det till sin förman. Men när förslaget sedan kom tillbaka, så ville ingen hafva det; och jag befarar att det nu kommer att gå på samma sätt. Under förutsättning således att man verkligen vill hafva frågorna lösta, så skulle jag högeligen beklaga, om en sådan sammankoppling nu komme att ega rum. Men vill man icke det, så är en sådan sammankoppling ett mycket lämpligt sätt att få dem undanskjutna.

Hvad nu beträffar talet om det berättigade eller oberättigade i en afskrifning af grundskatterna, så tror jag icke att man behöfver tala om den saken mycket, eller taga om de skäl för och emot rättmätigheten häraf, hvilka så många gånger förut blifvit hörda och väl hundra gånger blifvit omtuggade. I detta afseende må det vara nog att erinra derom, att då både Konung och Riksdag förut erkänt det der berättigade i fordringarne på grundskatteafskrifning, så måste man också antaga, att den frågan dermed fått sitt slut, och dermed kunna utgå från denna grund såsom oomtvistlig.

För min del har jag likväl betraktat frågan företrädesvis från en helt annan synpunkt, nemligen från den statsekonomiska synpunkten. Ty från denna synpunkt ligger det af flera skäl i alldeles öppen dag, att man i en framtid måste komma derhän, att alltmera stycka och klyfva jorden. Ty i samma mån som jernvägar och andra kommunika-tionsanstalter mera utvecklas, så kommer den fordran att alltmer skarpare framträda att bereda bostäder åt arbetareklassen eller folk, som slagit sig ned att söka sin utkomst vid jernvägsstationerna, vid städerna och dylika trafikcentra. Så länge det gamla beskattningssystemet eger rum, skall hvarje liten jordlott som afsöndras värderas i mantal och deltaga i hemmanets skattebördor. Men under sådana förhållanden blir det hardt när en omöjlighet för småfolket att kunna köpa sig en liten toriva att bygga på. Man måste därför försöka att komma ifrån den gamla grunden, enligt hvilken utskylderna skola utgå efter hemmantal och i stället se sig om efter en annan beskattningsgrund, hvilken då förmodligen komme att blifva taxeringsvärdet.

Men så finnes ännu en annan sida af saken, hvilken synnerligen talar för att grundskatteafskrifningen bör ega rum ju förr ju hellre. Det är den politiska sidan. Dessa grundskattefrågor hafva nemigen från hvarandra söndrat folkklasser, som borde stå hvarandra nära, i det att den ena grannen, som har en hög skatt på sin egendom, an-

ser sig lida orätt i förhållande till den andre, som är fri från grundskatter.

Det är således från politisk, statsekonomisk och rättslig eller bilighetssynpunkt, frågan bör betraktas. Från dessa tre synpunkter tror jag att frågan bör ses.

Man har sagt, att när nu spannmålstullarne blifvit införda, det till följd deraf vore desto mera oberättigadt af jordbrukarne att yrka på skattelindringar. Ja, jag skulle kunna instämma häri, om påståendet gälde endast dem, som haft någon vinst af tullarne, men jag vågar påstå, att dessa för många snarare varit till förlust än till fördel. För dessa personer vore det ju därför dubbelt svårt att bibehållas vid de gamla skatterna, under det att de dessutom betungades med nya, genom en ny ekonomisk lagstiftning. Anspråken på skatteafskrifning vore ju i detta fall ännu mera berättigade. Den, som nu i herr Danielsons motion ifrågasatts är heller icke stor. Man har sagt, att förslaget icke innebär en partiel afskrifning. Jag påstår dock, att fråga är om en partiel afskrifning, nemligen ytterligare tjuo procent af grundskatternas belopp och icke om hela återstående delen deraf. Jag har ansett redan från början, och står ännu på samma ståndpunkt, att man borde hafva löst frågorna i deras helhet, så väl grundskatte- som försvarsfrågan, hvar och en för sig, men genomföra lösningen så småningom och långsamt. Detta har emellertid hittills icke lyckats. Förslagen i den rigtningen hafva fallit, och man har kommit in på en mera praktisk väg, då man beslöt att taga ett steg i detta afseende, nemligen genom beslutet om en mindre afskrifning och delvis upphjelpande af försvarsväsendet. Frågan är nu: skola vi då fortsätta på samma väg eller öfvergifva densamma? Härom dagen hade vi ett förslag, som gick i den rätta rigtningen, men som likväl förkastades af båda kamrarne, och vi veta nu ej, hvarthän detta beslut skall leda. För min del tror jag, att detta vacklande fram och tillbaka i besluten icke är riktigt nyttigt. Det hade varit klokare, om man gått framåt, men gått varsamt till väga, och icke tagit för stora steg på en gång, beslutit sig för att genomföra reformen långsamt och varsamt hellre än att stanna eller gå tillbaka och sedan taga ett språng framåt, ty detta sättet är det sämsta, man kan befatta sig med. Jag kan icke annat än beklaga, om det sättet komme att användas.

Här vore mycket att upptaga till besvarande gent emot dem, som motsatt sig förslaget, men då ett besvarande af alla de gjorda invändningarne deremot endast blefve ett upprepande af gamla nötta lexor, som man förut hört mångra hundra gånger, så skall jag dermed nu icke upptaga kammarens tid. Ett vill jag dock påminna om, nemligen huru som man, då frågorna om grundskatteafskrifningen och försvarsväsendets ordnande förra gången förelågo till afgörande, oupphörligen fick höra klander deröfver, att man sammankopplat begge dessa frågor, och det särskildt från *det* hållet, der man nu är böjd för en sammankoppling. Förut hette det, att man måste taga hvarje fråga för sig sjelf. Nu hör man tvärt om, att det just gäller att samman-

*Rörande ned-
sättning i de
på viss jord
hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)*

Rörande ned-
sättning i de
på viss jord
hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)

binda dessa frågor. För min del tycker jag, det vore bäst, om man fick taga hvarje fråga för sig. Det ser, säga hvad man vill, bättre ut, ty man kan då icke säga, att man genom den ena frågans afgörande köper sig till den andras. Detta afgörande af hvarje fråga för sig hade under alla förhållanden varit det hederligaste sättet. Jag har velat nämna detta därför, att man fått höra uttalas alldeles motsatta åsichter från en del stadsrepresentanters sida. Jag har redan nämnt, att herr Sven Nilssons förslag tilltalar mig mest, och jag skulle önska att det ginge igenom, men har också sagt, att, i händelse det faller, och man blir tvungen att rösta mellan utskottets och herr A. P. Danielsons, röstar jag för det senare, men godkänner därför icke de motiv, som reservationen innehåller, emedan jag anser, att en sammankoppling af de omhandlade frågorna icke är lämplig.

Herr Petersson i Dänningelanda: Då jag är en af dem, som undertecknat motionen i förevarande fråga, behöfver jag nu icke tillkännagifva min ställning till densamma. Jag vill därför nu endast bemöta några invändningar, som blifvit gjorda mot förslaget i allmänhet.

Det har nu mera blifvit ett vedertaget bruk att i nästan hvarje diskussion inblanda tullfrågan; och man har sagt, att, då jordbrukarne fått hjälp genom spanmålstullar, äro de icke berättigade till vidare lindring i skatteväg och icke heller i behof deraf. Häremot vill jag endast nämna, att de många tusen mindre jordbrukarne i vårt land icke haft stor nytta af tullfrågans utgång eller spanmålstullarnes införande. De hafva likväl varit med derom, inseende nödvändigheten för landet att följa andra länders exempel och förskaffa sig ett nytt handelspolitiskt system. Derför hafva de också varit med om att upphjelpa de svenska näringarna på alla områden, utan att uteslutande tänka på egen vinst, ty hvad de vunnit på spaumålstullarne är i sanning ganska litet.

Det har vidare yttrats, att rätta tiden nu icke vore inne för en ytterligare afskrifning af grundskatterna. Icke heller det skälet kan jag gilla. Denna fråga är ju så väl utredd och så mycket diskuterad, att jag tror, det både dess vänner och motståndare äro ense derom, att grundskatterna tillkommit på orättvisa grunder. Men är detta känt och erkänt, bör det väl också vara statsmagternas pligt att så fort som möjligt afhjelpa en sådan orättvisa. Man skall, har man också sagt, bära rättvisans fana högt. Jag tror, att vi skola bära den så högt, att vi afhjelpa en gång begångna orättvisor och derigenom gifva svenska folket rättvisa i beskattningsväsendet; och rätta tillfället synes nu vara för handen att bevilja den ytterligare lindring af tjugu procent af grundskatterna samt rustnings- och roteringsbesvären, som nu föreslagits. Att sammankoppla denna fråga med andra, torde icke vara nödigt. Enligt min åsigt hade densamma icke ens bort sammankopplas med försvarsfrågan. Nu skulle den sammankopplas ytterligare med arbetarefrågan, hvarigenom den skulle blifva ännu mera invecklad. Reservanterna hafva ju särskildt betonat, att frågan om de efter dessa tjugu procenten återstående femtio procentens afskrifning bör lösas i samband med arbetarefrågan. Men hvarför frågan om afskrifning af

de tjugu nu ifrågavarande procenten skulle undanskjutas, förstår jag icke. Att vårt försvar behöfver stärkas och utvecklas erkänner en hvar, men representationen skall helt säkert befinnas mera villig härtill, i fall ett rättvist beskattningssystem införes; ty då vet man, att hvar och en kommer att bidraga till landets försvar i den mån han eger rättigheter i staten, i stället för att, såsom nu är fallet, hemmangarne måste deltaga i utgifterna för försvaret i lika mån som öfriga medborgare, men derjemte anskaffa karl och häst m. m.

Rörandedesättning i de på viss jord hvilande grundskatter m. m.
(Forts.)

Jag skall icke trötta kammaren med något vidare anförande, utan slutar med att på det varmaste instämma i den reservation, som i förevarande ämne afgifvits af herr A. P. Danielson m. fl.

Herr Sundberg från Vexjö: Huru sekelgamla eller stora orättvisor grundskatterna och indelningsverket än må anses vara, finner jag dock för min del, att nu ifrågasatta ytterligare nedsättning i de på viss jord hvilande grundskatter och lindring i rustnings- och rote-ringsbesvären icke *under närvarande förhållanden* är öfverensstämmande med rättvisa och billighet eller med grannlagenheten mot svenska folket i allmänhet och mot vår konung, hvilkens ädla syfte och välgrundade mening i frågan vi i dag ånyo haft nöjet att höra uttalas från statsrådsbänken. Jag vill därför biträda statsutskottets utlåtande och yrkar bifall till detsamma.

Herr Nyström: Vore det så, att denna afskrifningsfråga oomtvistadt vore en *rättsfråga*, skulle jag visserligen icke finna något fog för att uppskjuta med densammas afgörande eller vänta på någon utredning, som skall komma från den af Kongl. Maj:t nedsatta komité. Men såsom herrarne väl veta, har den åsigt, att de ifrågavarande bördornas afskrifning skulle grunda sig på ett rättskraf, blifvit bestridd och detta, som jag tror, på goda grunder. Jag skall naturligtvis icke tillåta mig den ogrannlagenheten att här inför kammaren uppräknade dessa välkända räsonnement, som anföras till stöd för nämnda bestridande, utan vill blott påminna, att de alla sammanlöpa i den grundsatsen, att grundskatterna utgöra ett real-onus. Ett real-onus som åligger egendom oberoende af dess vexlande innehafvare har det med sig, att huru svår än den orättvisa må hafva varit, som drabbade egendomens innehafvare vid bördans första påläggande, så varder, när egendomen första gången derefter går i arf eller köp, vederbörligt afseende fäst vid den inträdda förminskningen i egendomens värde och den på sådan grund uppgjorda liqviden utjemnar för de kommande egarne den ursprungliga orättvisan. Likaså om under tidernas lopp nya orättvisor tillkomma, antingen så att nya bördor åläggas egendomen eller förutvarande vid densamma fästa förmåner borttagas. I hvarje fall neutraliseras trycket på de kommande egarne genom det lägre pris, till hvilket den belastade egendomen af dem förvärfvas. Slutligen är det ett själfklart korollarium af en sådan uppfattning, att om ett dylikt onus eftergifves, så blir detta efterskänkande en förmån för den person, som icke för egendomen och dess egare i framtiden vid tiden för afskrifningen innehar egendomen. Alla dessa teorier äro ju för herrarne

Rörande ned-
sättning i de
på viss jord
hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)

väl bekanta, och jag vill af dem nu endast draga den slutsats, att sjelfva rättsanspråket är bestridt och fortfarande bestrides.

Men vid sidan af denna uppfattning, att afskrifningen skulle grundas på ett rättsanspråk, har uppkommit och gjort sig gällande en annan uppfattning, som allt mer och mer vunnit fotfäste, och på grund af hvilken en partiel afskrifning af grundskatterna redan blifvit genomförd, den nemligen, att denna afskrifningsfråga är en *opportunitetsfråga*. Hvad innebär då detta? Jo, man säger då: vi lemna alldeles derhän frågan om sakens rättsliga innebörd och denna frågas konsekvenser; men uppenbart är, att, kan det styrkas och fulltygas, att här inom den del af befolkningen, som innehar grundskattetyngd jord, finnes betryck, så har staten alldeles samma skäl att till betryckets afhjelpande eller lindring mellankomma, som på andra områden, der sådan mellankomst visat sig behöflig. Det kan icke uppgifvas något skäl, hvarför jordbruket skulle stå i annan ställning än bergsbruket, sjöfarten och andra näringar, för hvilka staten i flerfaldiga former mellankommit med understöd, der behofvet af sådant understöd blifvit styrkt, och detta utan att något rättsanspråk kunnat förebäras. Det är också här alldeles tillräckligt, att behofvet är styrkt och att här finnes nöd och betryck, för att man skall hafva fullt skäl att säga, att staten bör träda emellan. Och staten bör göra det så mycket hellre, som äfven ett politiskt missnöje derigenom aflägsnas. För så viktiga intressen måste staten både kunna och böra mellankomma.

Denna uppfattning af saken har nog länge förefunnits men blef, så vidt jag vet, först med större styrka och klarhet framhållen af dåvarande statsrådet Forssell (år 1877) i ett anförande till statsrådsprotokollet och har sedan af honom och många andra blifvit ytterligare utvecklade.

Tror man nu verkligen, att ett sådant uppfattningssätt kan ena meningarna och föra oss fram till målet, så är det väl också skäl att tillse hvad detta uppfattningssätt för med sig. Och detta är återigen en undersökning om två saker: för det första, huru vida betryck finnes, och för det andra, huru vida statskassan har medel att afhjelpa detta betryck. Utredningen härom skulle icke hafva samma betydelse, om saken fattas såsom en rättsfråga, men när fråga åter är om billighetens fordringar, så äro dessa begge undersökningar nödvändiga och intaga då sitt rätta rum. Och det är dessa grunder, som det kungliga förslaget bjuder oss. För min del har jag icke något skäl att betvivla, att den undersökning, som kommer att ske, skall ådagalägga, att de grundskatter, under hvilka jordbruket suckar, äro af den beskaffenhet, att deras intresse, som yrka på dessa skatters afskrifning, intager ett framstående rum bland de högviktiga statsintressen, hvilkas olika anspråk på understöd skola komma att genom komitén utredas och mot hvarandra vägas. Jag hoppas också, att denna komité skall komma att konstatera, att om här finnas behof, statsverket också har medel att afhjelpa dessa. Men i alla händelser är det gifvet, att utredningen af dessa två saker måste gå före, och att man alltså har fullt skäl att ansluta sig till den åskådning, som af hans excellens herr statsministern här framhållits, nemligen att just för att få saken

på sin rätta plats måste man afvakta den undersökning, som ställer detta statsintresse i riktig jämförelse med andra, äfvenledes viktiga och betydande, statsintressen. Och innan denna undersökning kommit, är det oförmligt och förenadt med vissa svårigheter att inlåta sig på afgörandet af detta ärende. Under sådana förhållanden är det uppenbart, att jag för min del måste i det väsentliga instämma i hans excellens herr statsministerns här yttrade mening. För min ringa del är jag visserligen icke böjd för att acceptera sådana förklaringar, som gå före utredningen eller som afse en eventuel disposition af penningar, hvilkas existens ännu icke är bevisad. Men det måste erkännas, att alla dessa statsintressen, som omnämnas i den kungliga diktamen och hvilka undersökningen skall afse, äro af den art, att de påkalla vår noggrannaste uppmärksamhet, och det är af vikt, att vi komma till den uppfattning, att de böra vägas emot hvarandra. Jag är öfvertygad, att det intresse, hvarom nu är fråga, då kommer att bli behörigen tillgodosedt och det under sådana förhållanden att, till stor bättnad för samhällsfriden, alla klasser kunna utan betänklighet förena sig om det af jordegarna eftersträfvade målet. Men härför erfordras en sådan jämförelse, hvarom jag talat, och det är därför som jag i likhet med den förste talaren yrkar på, att denna jämförelse skall ske.

Jag vill endast tillägga, att hvilken åsigt man än må hafva, så måste medgifvas, att man har skäl att gifva sitt erkännande åt den mening bland reservanternas, som velat visa billighet, tillmötesgående och omtanke äfven för andras intressen, — nemligen den, som innefattas uti den af herr Danielson m. fl. afgifna reservationen.

Med herr Nyström instämde herrar *Lund, Beskow, Höglund, Swanberg, Bergman, Styffe, Bexelius* och *Wilhelm Carlson*.

Herr Lyttkens: Om denna fråga angående grundskatter och indelningsverk har man nu så skarpt yttrat, att det icke är någon rättsfråga; och att sålunda de, som yrka på aflyftande af dessa bördor, icke hafva något rättsligt anspråk i detta afseende; och skulle denna uppfattning grunda sig derpå, att dessa hemman, hvarå bördorna hvila, gått i köp. Men när blef väl inom rättsbegreppens område den satsen gällande, att åldern af en orättvisa kan förvandla den till en rättvisa? Hemmanet är köpt med de rättigheter, som dertill höra, och det är väl en rättighet att få en med våld och orätt pålagd och fortfarande börda afskaffad, Här har blifvit erkändt, att det är under tider af våld och nød som dessa skattebördor orättvist blifvit pålagda och att de orättvist fortfara, sedan de skulle och bort upphöra. När nu detta är medgifvet, så frågar jag: hvilken tidpunkt gäller då preskriptionen, som förvandlar orätt till rätt? Kan man säga: efter 10 eller 50 år? Eller när? Nej, en orättvisa är och förblir alltid en orättvisa.

Här har blifvit framställd af den siste talaren den åsigt, att det af billighetsskäl skulle vara klokt och välbetänkt att bortaga dessa bördor. Jag deremot påstår, att åtgärden är förestafvad icke blott af billighet utan äfven af rättvisa. Vi hafva flere gånger under min riksdagsmannaverksamhet varit med om att besluta dels total, dels till hälften afskrifning af skatter, som varit af nästan samma beskaffen-

*Rörande ned-
sättning i de
på viss jord
hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)*

Rörande ned-
sättning i de
på viss jord
hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)

het som de nu ifrågavarande, men då har från deras sida, som nu motsätta sig afskrifningen, knappast någon enda röst höjt sig häremot. Så har förhållandet varit med t. ex. tackjernstionden, tionden af ädla metaller samt lastpenningarne för fartyg, dessa lastpenningar som drabbade äfven utländska fartyg. Då var det icke så mycket skrik om "Sverige åt svenskarne", utan då medgafs till och med för utländska fartyg nedsättning af lastpenningarne, och utländska bolag erhöilo befrielse från dessa skatter å den grufrift, de bedrefvo inom landet. Men så fort det blifvit fråga om grundskatterna, då har man gjort alla möjliga omständigheter, och frågan om dessa skatter har sammankopplats med en hop andra frågor, som icke hafva med dem något sammanhang, så att den blifvit allt mer och mer svårlost. Nu går det derhän, att till och med de, som äro lugade för att få bort grundskatterna, vilja sammankoppla frågan härom med frågan om att bereda åt arbetarne en tryggare ställning på ålderdomen. Men hvad har denna senare fråga att göra med grundskattefrågan? Skola vi icke kunna förena oss om ett rättvist och godt förslag rörande arbetarefrågan, utan att denna skall falla i hop med grundskattefrågan? Arbetarefrågan skulle också genom denna sammankoppling få många fiender, hvilka skulle motsätta sig dess lösning, endast derför att den sammankopplats med grundskattefrågan. Hatet och illviljan mot grundskatternas afskrifning skulle menligt inverka på den; och det är för mig alldeles oförklarligt, huru grundskatteafskrifningsvännerna kunna vilja med grundskattefrågan koppla i hop en fråga, som i och för sig sjelf bör lösas, som icke kan i och för sig röna motstånd, men kommer att få motståndare just i följd af denna sammankoppling.

En ledamot i denna kammare på upsalabänken har i dag beklagat, att grundskattekomitén gjorde fiasko. Vi hade i alla fall hoppats något annat, då en så utmärkt man, som han, deltagit i denna komités arbeten. Det hade varit väl, i fall vi hade kunnat från komitén eller reservanten derinom erhålla ett antagligt förslag; och jag beklagar det fiasko, som komitén och ännu mera reservanten gjorde.

Herr talman! Jag har icke begärt ordet för att mycket plädera mot det förslag, som nu af statsutskottet framlagts, hvilket icke tjeonar till något, sedan förslaget, om ock med en ganska vacker minoritet, fallit i Första Kammaren, hvarigenom frågan således för denna gång är afgjord. Jag begärde egentligen ordet för att få uttala min åsigt derom, att man icke bör sammanblanda denna med andra frågor, allra minst med arbetarefrågan. Ett dylikt tillvägagående har förut åstadkommit så mycket ondt och vållat så många svårigheter, att vi hädanefter icke böra fortgå på samma väg. Under denna förhoppning att denna kammare, som bör vara särdeles angelägen att få den så kallade arbetarefrågan väl och lyckligt löst, och då en af arbetarekomiténs ledamöter förklarade, att komitén funnit ett sätt, hvarigenom denna svåra fråga ganska lätt kan lösas, icke försvarar denna lösning genom att sammankoppla den med grundskattefrågan, som under hundraårig strid om den dock ännu ej kunnat lösas, yrkar jag bifall till herr Sven Nilssons förslag.

Häruti förenade sig herr *Larsson* i Berga.

Herr Odell: Då debatten här tyckes hafva antagit karakteren af en öppen omröstning, ber jag att med några ord få tillkännagifva min ställning till frågan, så mycket mera som jag undertecknat den reservation, hvilken, såsom herrarne finna, fogats vid utskottsbetänkandet. Man har sagt här, att man i denna fråga icke bör röra sig med ordet "orättvisor". Om jag också erkänner det, vill jag dock uttala den öfvertygelse, att man lika litet bör röra sig med ordet "presenter", ty om det ena kan kallas orätt, hvarom måhända torde vara delade meningar, måste det andra också vara orätt. Herrarne veta alltför väl, att den grundskatteafskrifning jemte rustnings- och roteringsbesvärens lättande, som blef beslutad 1885, visserligen i och för sig ej är någon present, utan måst temligen dyrt betalas. Det synes mig därför vara mycket oegentligt att använda detta uttryck som ett slagord för att bekämpa de billiga önskningar motionen afser. Det har erkänts af alla, att tillkomsten af dessa grundräntor med ty åtföljande rustnings- och roteringsbesvären, om också icke samtidigt uppkomma, redan ifrån början varit orättvisa. Nu har man sökt att göra troligt, att under tidernas lopp dessa orättvisor blifvit rättvisor. Jag måste erkänna, att det fordras en viss förmåga för att kunna med afseende på ålder och tid göra en orättvisa till rättvisa. Jag vill nu icke ingå på detta område, men hvad som här kan betecknas såsom en orättvisa, är att försvara en orättvis sak och söka göra den erkänd såsom rättvis. Oaktadt de många och långa åren, sedan dessa skatters uppkomst, har jag för min del icke kunnat gifva dem ett annat namn än en medveten orättvisa. Men om grundskatterna för närvarande anses vara af en del rättvisa, af andra åter orättvisa, blifver väl intet annat att göra än att våga dessa två frågor mot hvarandra; och då är jag öfvertygad om, att dessa skatter skola erkännas innebära en orättvisa. Men man vill ej se saken från denna synpunkt, utan man tyckes vara mera böjd för att icke vilja afhjelpa den för handen varande orättvisan. Kommer en utredning slutligen till stånd, och man inser och erkänner, att bördan trycker så, att den förtrycker dem, som bära den, då skall nog en ändring komma att göras. Jag önskar, att den tid, då man inser detta, snart måtte komma, och jag skall då med glädje lemna mitt bifall till förslaget. Nu inskränker jag mig till att yrka bifall till den reservation, framför hvilken jag tecknat mitt namn.

Herr vice talmannen L. O. Larsson: Jag skall icke spilla många ord på denna fråga, dels därför att jag i min med fleres reservation redan sagt hvad jag vill säga och dels därför att jag förut yttrat mig så mycket i hithörande frågor, att mina åsikter deri torde vara kända. Det har förvånat mig, att det kunnat blifva ett så vidlyftigt meningsutbyte om detta ämne, ty jag hade icke kunnat tänka mig, att här skulle uppstå strid om det berättigade i fortsättningen af denna afskrifning. Den frågan förefaller mig vara utagerad. Numera anser jag, att det endast kan blifva fråga om, huru vida tidpunkten för en sådan fortsättning är inne. Men man har likväl nu

*Röranded-
sättning i de
på viss jord
hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)*

Röranded-
sättning i de
på viss jord
hvilande
grundskatter
m. m.
Forts.)

åter rifvit upp den gamla striden, om afskrifningen är berättigad eller icke.

Jag skulle ändock icke begärt ordet, om man icke gjort anmärkning mot motiveringen af den reservation, jag i utskottet biträdt. Men innan jag kommer att bemöta dessa anmärkningar, vill jag konstatera det glädjande faktum, att man under diskussionen från flera håll i kammaren fått höra, huru som just de, hvilka vid tulldebatten i fjor icke ville medgifva, att tullen på spanmål vore till någon nytta för jordbrukaren, nu framhålla, att jordbrukaren genom den föreslagna afskrifningen skulle erhålla dubbel hjälp, eftersom man redan åsatt spanmålstill till hans fördel och nu ville derjemte afskrifva ett belopp af grundskatterna. Det är verkligen glädjande att höra, att nyttan af tullen för jordbruket icke mera bestrides. Jag har blott velat påpeka detta, för att vi skola erinra oss, att en del motståndare till tullfrågan förut bestridt men nu erkänna dessa tullars nytta för jordbruket.

Jag vill nu yttra några ord om den motivering, som fins i min med fleres reservation. När motiveringen skrefs, kunde jag minst ana, att anmärkningar deremot skulle komma från det håll de nu gjort. Förr hette det alltid derifrån, att man med tullarne ville taga fattige arbetares penningar, att man förbisåg hans väl och ville på hans bekostnad gynna den rike jordbrukaren, o. s. v. i olika variationer. Men när man nu i en reservation vill inlägga några välvilliga ord för de fattiga och de mindre bemedlade skall äfven det strykas. Man får icke ens säga, att man hyser medlidande med dem, och att man vill hafva frågan om desses ålderdomsförsörjning snart afgjord. Man har äfven yttrat, att frågan om arbetarnes ålderdomsförsäkring obehörigen blifvit inblandad i motiveringen, därför att fråga derom icke genom motion blifvit väckt. Men den frågan är ju beroende på utredning af en på Riksdagens begäran tillsatt komité och således icke alls främmande för Riksdagen.

Men ännu mer, nu föreligger jemte förslaget om 20 procent afskrifning å grundskatterna och indelningsverket, jemväl en annan motion, hvari herr Pålsson i Hemmesdynge, hemställer, att afskrifning af grundskatternas samt rustnings- och roteringsbesvärens hela återstod borde ske under loppet af tio år med en tiondedel årligen, och det var för att bemöta denna motion, vi ansågo nödigt att motivera, hvarför vi icke ville tillstyrka den utan det förslag, som icke gick så långt. Nu säger man väl, att man icke hade rätt att såsom skäl för ett sådant afstyrkande upptaga motiv, hvilka icke förekomma i någon motion, men det vore väl bra besynnerligt, om icke ett utskott i sina motiv hade befogenhet att upptaga förhållanden, hvilka icke genom motion blifvit till Riksdagens pröfning hänskjutna, ty icke kan man väl begära, att motionärerna skola sjelfva framlägga skälen för afslag å sina egna motioner? Fördenskull kan jag icke för min del finna annat, än att reservanterna handlade rätt, då de berörde arbetareförsäkringsfrågan i motiven som ett lämpligt och talande skäl för afslag på herr Pålssons motion. Man har äfven påstått, att vi endast bort taga den motivering, som förefans i herr Danielsons m. fl. motion, men vi kunde icke göra det, då deri icke ingår någon

motivering för afslag på herr Pålssons motion. Den af reservanternas använda motiveringen synes mig därför vara af stor vikt; och jag skulle djupt beklaga, om denna kammare bifölle det slut, hvartill reservanternas kommit, men icke godkände deras motivering. Ehuru frågan nu fallit genom Första Kammarens beslut, har jag till min glädje fått höra ett uttalande från statsrådsbänken, som för oss innebär en borgen att vi närma oss till skattereformen, och äfven om frågan nu faller, så är detta ett fall framåt. Vid frågans behandling af Riksdagen år 1887 försvunno alla statsråd från kammaren just då denna fråga förekom, hvadan alla lyste med sin frånvaro.

Jag vill icke ingå på frågan om rättvisan eller orättvisan af förslaget, men när man talar om den stora skänk jordbrukaren fått i de trettio procentens afskrifning, vill jag hänvisa till de föregående riksdagar och tillse, huru det förhåller sig med denna "skänk". Grundräntan utgick, såsom bekant är, först i natura-produkter, den förvandlades sedermera i penningar, slutligen till bestämdt belopp att utgå efter markegångspris. Om man nu ser efter, hur det förhåller sig med den saken, så skall man finna, att priset på spanmål förra året och närmast föregående år var så lågt, att, om man icke hade fått trettio-procentsafskrifningen, men fått erlægga grundskatterna in natura, de skulle uppgått till mindre belopp än de nu gjort efter nämnda afskrifning. Så förhåller det sig med den stora skänken.

När nu särskildt stadsbor yttra sig om denna orättvisa skänk af den mindre afskrifningen, så borde dessa herrar kasta en blick på statistiken; de skulle då finna, hur lyckliga de äro, som bo i städerna, i jmförelse med dem, som vistas på landet, hvilket också kan visas dermed, att folk i allmänhet flyttar in i städerna från landet och icke tvärt om. Jag har fått en uppgift från en kommun i Dalarne. Man borde väl vara lyckligt lottad der, sedan man fått trettio-procentsafskrifningen. Men att man der icke är så alldeles skattefri, bevisas deraf, att kommunalskatten der uppgår till 15 kronor 11 öre på bevillningskronan, och för jordbruksfastigheten till 38 kronor 4 öre på bevillningskronan. Om man härtill lägger hvad jordbrukarna få betala för vägar och soldater m. m., så blifver dessas kommunala beskattning bortåt 70 kronor på bevillningskronan. Visa mig något motsvarigt i en stad, och kom först derefter och säg, att man på landet har det bättre än i staden i skattehänseende. Men jag vill icke klandra hvad som skett, blott man vill gå in på att söka jemna dessa missförhållanden.

Här har också från flere håll blifvit anmärkt, att jordbrukaren, som erhållit så stora fördelar genom de åsatta tullarne på spanmål, nu ville tilltvinga sig nya fördelar genom den föreslagna afskrifningen. Jag får för min del säga, att jag aldrig betraktat tullfrågan från denna trångbröstad synpunkt, om den ene eller den andre skulle hafva vinning af tullen, utan min synpunkt, då jag var med om tullarnes åsättande, var, liksom den, då jag nu ifrar för den föreslagna afskrifningen, är, den fosterländska synpunkten. Jag tror nemligen, att när sådana orimligheter finnas, som det nu förevarande förslaget är afsedt att rätta, så bör man understödja det, och det är ur rent

*Rörande ned-
sättning i de
på viss jord
hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)*

Rörande ned-
sättning i de
på viss jord
hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)

fosterländsk synpunkt, jag bestämt mig för att yrka bifall till herr Danielsons reservation och hoppas, att der omnämnda frågor så snart som möjligt, helst vid nästa riksdag, måtte komma till pröfning och afgörande.

Herr Carl Ifvarsson: Alla se vi denna fråga ur fosterländsk synpunkt, som herr vice talmannen sagt, alla, äfven de, som motsätta sig förslaget. Derom böra vi icke tvista. Med anledning af hvad herr vice talmannen yttrade om motiven till reservationen, vill jag emellertid säga, att man icke bör blanda två frågor till samman, som icke äro med hvarandra beslägtade; och med afseende på sjelfva saken vill jag tillägga, att man, enligt min öfvertygelse, genom ett sådant förfarande icke främjar vare sig arbetarnes sak eller afskrifningsfrågan. Jag önskar ingenting annat än att göra rätt så väl mot den ene som mot den andre utan afseende på, om mitt uttalande gifver mig popularitet eller icke, ty den frågar jag icke efter. Jag anser, att rättvisans och billighetens ståndpunkt är den, på hvilken man bör stå.

Herr Brodin: Herr talman! Jag hade ej tänkt begära ordet i denna fråga, men här har talats så mycket om rättvisa och orättvisa och dessa ord hafva begagnats på sådant sätt, att den uppfattning jag haft om dessa ords betydelse betydligt skiljer sig från åtskilliga talares uppfattning af dessa ords innebörd, och anhåller jag därför att få yttra några ord om saken ifråga.

Hvad grundskatternas natur beträffar, så har jag samma åsigt, som en talare på stockholmsbänken nyss uttalat. Om sålunda för ett eller annat sekel sedan en eller annan orättvisa begåtts vid påläggandet af dessa skatter, så torde dock icke någon nu lefvande innehafvare af jordbruksfastighet kunna påstå sig varit utsatt för någon dylik orättvisa. Antingen egendomen är ärfd eller köpt, har på egendomen häftade grundskatter och onera tagits i beräkning vid köpesummas bestämmande, likaså väl som i egendomen befintliga in-teckningar. Sålunda måste grundskatterna kunna anses vara en fösta uppsägbar in-teckning i egendomen.

Då det nu har framhållits, att de mindre jordbrukarne äro för tungt beskattade och behöfva lindring, så torde vara skäl undersöka, hvilka och huru många dessa äro, samt den ifrågasatta afskrifningens verkan på öfrige.

Af Svensk statistik inhemtas, att de mindre jordegarne, d. v. s. de som ega fyra tunnland åker och derunder, äro till antalet 63,726 och de som ega större egendomar, 200,672. Det är väl hufvudsakligen den först nämnda kategorien, som skulle vara i största behovet af skattelindring. Det är dock icke hela detta antal som skulle erhålla skattelindring, ty en stor del jordegares fastigheter äro icke betungade med grundskatter. För att nu hjälpa dessa små jordegare skulle staten äfven efterskänka grundskatterna åt alla de större jordegarne. Då det derjemte bör erinras, att under de senaste 50 åren en mycket stor del jord, särskildt i Norrland, erhållit skattenatur genom att

innehafvarne, dels bruk, som haft stora skogsarealer anslagna till bruksdriften, dels nybyggare, som erhållit stora arealer skogsmark, till staten erlagt en ringa penningesumma, så skulle nu äfven dessa erhålla fördel af afskrifningen. Då dessa sistnämnda egendomar till stor del öfvergått till stora trävarubolag, så blifver det äfven dessa senare, som komma att gynnas genom en föreslagen afskrifning.

*Rörande ned-
sättning i de
på viss jord
hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)*

När nu framhållits, att statsverkets tillgångar, på grund af tullinkomsternas höjande, kunna medgifva den ifrågavarande afskrifningen, så må erinras att, vid tullarnes införande på spanmål och lifsförnödenheter vid förliden riksdag, androgs som skäl därför, att de betryckta jordbrukarne behöfde skyddas genom dessa tullars införande. De införda lifsmedelstullarne drabba hårdast den arbetande och fattigare delen af befolkningen, hvilka sålunda mest fått bidraga till statsverkets härigenom ökade tillgångar.

Då det nu påstås, att rättvisa och billighet fordra, att grundskatterna afskrifvas, så kan jag ej underlåta att fråga:

Kan det kallas rättvist, att först pålägga skatter på den fattigaste och talrikaste delen af befolkningen, för att skydda och bereda fördel åt egare af jordbruksfastigheter, som i hvarje fall måste vara i en bättre ställning?

Kan det kallas rättvist att sedan använda de sålunda erhållna inkomsterna för att ytterligare gynna samma fastighetsegare?

Då jag ej kunnat finna sådant förfarande öfverensstämma med mitt begrepp om rättvisa och billighet, så anhåller jag, herr talman, att få yrka bifall till statsutskottets hemställan.

Herr Sven Nilsson: Då jag framstälde mitt yrkande uti förevarande fråga, gjorde jag det just med full afsigt att icke skänka mitt godkännande åt reservanternas motivering i den delen, som afhandlar arbetarefrågan. För min del har jag ansett och anser fortfarande, att så väl grundskattefrågan som den andra frågan skola förlora på att sammankopplas, och jemväl är jag öfvertygad derom, att arbetarne sjelfva ingalunda, lika litet som vi, skola vara belättna med en dylik sammanblandning. Är det meningen att lösa dessa frågor gemensamt, då lärer det väl ej vara något tvifvel om, att arbetarne få vänta mycket länge och bra mycket längre på lösningen af en för dem vigtig angelägenhet, än eljest skulle blifva fallet, om den frågan afhandlades utan sammanhang med den nu föreliggande frågan, ty enligt min åsigt finnes det, efter hvad vi i dag fått veta, ingen utsigt till att i den närmaste framtiden få grundskattefrågan ordnad, under det deremot något hopp finnes om arbetareförsörjningsfrågans genomförande, och därför anser jag den ifrågasatta sammankopplingen högst olämplig och politiskt oklok. Jag har velat säga detta, på det att, då dessa frågor en gång möjligen komma hopplänkade från Kongl. Maj:t, det ej må blifva min sak, om jag är här, att slita dem från hvarandra. Det få de göra, som bundit dem tillsammans. Jag kan så mycket mindre se någon anledning att just nu tala om arbetarne, som intet förslag i den vägen föreligger. Jag vet ej heller om vi äro så inne i arbetarefrågan, att vi nu skulle kunna uttala oss i den-

Rörande ned-
sättning i de
på viss jord
hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)

samma, jag är det åtminstone ej, men jag antager att de, som instämt med herr Danielson och de öfrige reservanterna, äro det, oakadt frågan ännu ej är afgjord i kammaren, men jag antager, att hufvudsaken ligger deri, att man vill hafva Andra Kammaren att på förhand gifva ett visst godkännande åt den kongl. diktamen, som väckt ett visst uppseende i hela landet. Men icke kan det behöfvas, sedan vi hört hans excellens herr statsministern. Trö herrarne, att icke Kongl. Maj:t skall lika fort ändå komma fram med sitt förslag om arbetarnes försörjning? Derom torde ej nu förefinnas något tvifvel.

Man har vidare talat om att man nu vill visa, det man menar allvar med att hjelpa arbetarne, som klagat öfver lifsmedlens fördyrande, sedan de nya tullarne införts. De, som nu drifva på autagandet af motiveringen till herr Danielsons reservation, deri man önskar få grundskatte- och indelningsverksfrågorna afgjorda i sammanhang med arbetareförsäkringsfrågan, beskylla oss, som ej vilja godkänna reservationen i denna del, att ej se på arbetarnes bästa. Kammaren skall nog blifva i tillfälle att erfara, hvilka som äro arbetarevänner eller icke. När frågan förekommer, om ej förr, ty redan innan denna riksdag slutat, skola vi säkert få att göra med frågor, som mycket nära beröra arbetarnes intressen, och då få vi se, hvilka som äro dessa intressens förfäktare. Jag hörde herr Liss Olof Larsson säga, att han skulle beklaga, om den af honom med flere föreslagna motiveringen ej ginge igenom, ty då skulle man derigenom visa ett allt för ringa intresse för våra arbetare. Jag anser det deremot vara det bästa som kunde ske, ty, båda frågorna skola förlora på sammanbindningen, och jag tviflar ej på att arbetarne sjelfva skola förstå denna fråga. De veta nog, hvar de hafva sina verkliga vänner inom riksdagen. Jag anhåller fortfarande om bifall till mitt framställda yrkande.

Herr *Bromée* instämde häruti.

Herr *Petersson* i Runtorp: Lika med en talare på norrlandsbänken, hade jag ej tänkt att begära ordet, men då samme talare kom fram med det gamla uttalandet, att grundskatterna icke skulle vara annat än inteckningar i den svenska jorden, måste jag upprepa hvad jag så ofta sagt, nemligen att det äro de icke. De äro ej annat än en bevillningsfråga och således ej inteckningar. För öfrigt äro våra grundskatter och indelningsverket så nära förenade med hvarandra, att de äro samma sak åtminstone i min ort. Hur i all verlden kan man nu komma och säga, att detta är en inteckning, fastställd på grund af ett kontrakt mellan staten och rotehållaren. Är det då ett sådant kontrakt, som skall uppfyllas allenast på den ene kontrahentens sida men ej af den andre. Kontraktet innehåller nemligen att de, som utgjorde kontraktet, skulle med barn och tjenare vara fria i all tid från utskrifning till krigstjenst. Detta vilkor uppfylles nu icke längre från statens sida: allt sedan den allmänna beväringen infördes, har staten således stått som löftesbrytare i detta afseende. Vi begära därför ej annat än vår rätt, då vi fordra borttagande af en

förpligtelse, som ej längre är förenad med de rättigheter, som tillförsäkrades dem, som iklädde sig samma förpligtelse. Man behöfver för resten blott tänka på den historiska uppkomsten af vissa utaf de i grundröntan ingående afgifterna för att inse det orimliga i hela denna tillställning. Landtågsgården t. ex. infördes med afseende å ett krig med Polen. Hvilken klok menniska kan väl få i sitt hufvud, att vi nu hafva krig med Polen? Byggnadshjelpen, hvarför upptogs den? Det var för att man skulle bygga ett slott. Derför lades denna skatt på jordbrukarne i den trakten. Göra herrarne det nu? Om här skall byggas en kasern eller något annat, så faller det väl icke någon förnuftig menniska in att lägga kostnaden härför på en enskild samhällsklass, utan staten i sin helhet får väl hjälpa till. Och tänker man på skjutsfärdspengarne: huru mycken skjutsningsskyldighet ålägger staten nu jordbrukarne, och faller det någon in att lägga det på en viss del af jordbrukarne. Nej, mine herrar, öfvergifven den ståndpunkten, ty den duger icke nu, och hvarje gång, som jag hör den uttalas, skall jag protestera deremot. Det är märkvärdigt, att man af en klar sak icke skall kunna draga sådana slutsatser, som man kan taga på.

*Rörande ned-
sättning i de
på viss jord
hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)*

Sedan kommer då ett skäl, som möjligen skulle kunna kallas sakskalet, och det lyder: nu hafva herrarne fått 30 procent afskrifning, och det kan vara nog. Nej, detta är icke full rättvisa. Jag betalar ej en skuld, om jag betalar endast 30 procent deraf, och den skuld, som svenska staten har till jordbrukarne, är en hedersskuld, som den i första rummet bör betala.

Vidare säger man, att tullarne lofvat hjälpa jordbrukarne, och att det är de fattige, som derigenom blifvit beskattade. Hvilka äro de fattige i landet? Om herrarne vilja veta det, så säger jag, att det fins inga fattigare än på landsbygden. Jag har varit både i Stockholm och i andra städer samt på landet, och jag vet, att det fins inga mera fattiga människor i landet än de, som hafva en liten jordbit, för hvilken de skola utgöra skatt och mångahanda onera, och hvarpå de skola lefva. Till bevis härför kan jag anföra, att under de senare tjugu åren hafva jordbrukarne fått skuldsätta sig för öfver 300 millioner. Är detta icke bevis nog för att herrarne hafva handlat orätt mot oss? De små jordbrukarne äro nog tvungna att betala sina skulder sjelfva, om de kunna, men det kunna det icke nu, utan de behöfva hjälp för att betala. Den stora utvandringen, som mest eger rum bland jordbrukarne, visar ock, att de icke hafva någon så afundsvärd ställning.

Nu anser jag dessa frågor besvarade och skall därför yrka bifall till min med fleres reservation.

Herr Jonsson i Myre: Herr talman! Hvad frågan i afseende på lindring i rustnings- och roteringsbesvärerna vidkommer, anser jag vara en billig framställning, emedan innehafvarne af de hemman, som dermed äro betungade, åtogo sig detta, emot att de sjelfve, deras barn och tjenare skulle vara från utskrifning "då och i tillkommande tider alldeles qvitte och befriade". Jag tager mig friheten att meddela litet af de vilkor, hvarpå rotehållet och indelningsverket är grundadt:

underhåld, samt ärsättningen på afgången angående. Dat. Stockholm den 2 Martii 1688.

Rörande nedsättning i de på viss jord hvilande grundskatter m. m.
(Forts.)

Vi Carl etc. etc. Gjöröm Witterligit, at såsom Wår Troman och Landshöfdinge öfver Cronobergs Låhn Oss älskelig Wålborne Ake Ulfsparre hafver uppå Wår nådige befallning, med Allmogen uti Medelpad, genom deras fullmäktige afhandlat och uti särskilte puncter skrifteligen författat en viss förordning öfver Båtsmännens lega, åhrliga Lön, kläder och underhåld, samt afgångens ersättning, på sätt och vis, som härunder förmålt Warder. I underdånigste följe af Kongl. Maj:ts allernådigste befallning under den 12 sistledne December, angående at låta den ordningen, som emellan Allmogen och Båtsmännen här i Wäster-Norrland, om deras åhrliga Lön och underhåld, så väl som sättet af Completeringen, upprättas, med Landshöfdingens, samt Allmogens Fullmäktiges underskrift, verificerad blifva, äre följande puncter, dem uti Medelpad (efter noga öfverläggning med Fullmäktigarne) till rättelse sammanfattade och lämpade efter den af Hans Kongl. Maj:ts uti högstbesagde Ordres allernådigst föreskrefne methode, hvilket alt Kongl. Maj:ts allernådigste Confirmation aller-ödmjukligast underställes, nemligen:

Närvarande Fullmäktige af Båtsmanshället i Medelpad, utlofve och förplockte oss på våra egne och våra medbröders wagnar, wilja præstera, och efter yttersta förmåga hålla hwad uti föreskrefne puncter infattat är, det wi jemte Landsens wanlige Signete, med våra namn och bomärken, hemställandes dock alt, såsom ofvan förmålt är, i största underdånighet Kongl. Maj:ts egen allernådigste godtfinnande, ratification och behageliga förändring, ej mindre til dess fattiga undersåtares conservation och beskydd, emot alla til vårt tryck förefallande egenwilligheter, än dess Sjöfolks nödtorftiga understöd. Förblifvandes denna Allmoge Kongl. Maj:ts, til underdånigste lydriad och trohet förplocktade Undersätare.

Ut supra.

(L. S.)

Fullmäktige af Haffrö Tingslag.

Måns Hansson i Borgsjö By.
Nils Persson i Öö.

Stöde.

Erich Erichsson i Öfvergården.
Nils Olofsson i Kärfstad.

Attmar.

Lars Persson i Fjölstad.
Olof Andersson i Lingsjö.

Röranded-
sättning i de
på viss jord
hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)

Silångers Gjäld.

Lars Jonsson i Kohlstad.
Olof Siffridsson i Oxta.

Indahl.

Lars Hindrichsson i Östanskjär.
Jakob Isacksson i Maysätter.

Linstorp.

Olof Davidsson i Högland.

Hässiö.

Lars Tidmarson i Staffre.
Lars Jacobsson i Crisbyn.

Fullmäktige af Torp Sockn.

Pål Jonsson i Komstad.
Anders Jonsson i Hångstad.

Terna.

Olof Hansson i Måhlstad.
Jacob Ericksson i Alstad.

Njurunda.

Nils Olofsson i Maij.
Jon Persson i Hälljan.

Liden.

Oloff Päderesson i Flygge.
Jon Persson i Margård.

Skjön.

Anders Olofsson i Käylstad.
Olof Jonsson i Hågom.

Ahlnön.

Lars Larsson i Elfva.
Ingemar Jonsson i Ysland.

Timbra.

Lars Jonsson i Wäffa.
Jon Hendricksson i Hamstad.“
Och för Ångermanland upprättades kontrakt i Nora och Nord-
vik den 16 januari anno 1688 under samma vilkor som för Medelpad:
“Närvarande fullmäktige af Båtsmans-Hället i Ångermanland etc.

*Fullmäktige af Ångermanlands Södra Contract, Säbro, Stigsjö,
och Heidånger.*

Jacob Pärsson i Själamd i Säbro.

Gudmundra och Högsjö.
 Jöns Ersson i Fellesta och Gudmundra Sockn.
 Tårsåker, Dal och Ytterlennes.
 Jon Olsson i Åsby i Torsåker.
 Nils Ersson i Lästa i Ytterlennes.
 Boträ, Skjörnäs, Sångå och Öfverlennes.
 Joseph Ifvarsson i Boträ Sockn.
 Solefträ, Långsta, Multrä och Led.
 Pål Hindersson i Önsta i Solefträ.
 Ramsela, Fjelssö, Edzla och Helgum.
 Elias Sjulsson i Wiken i Ramsella.
 Resilla Lyeden och Rundhell (nu Junsele).
 Hans Ersson i Moflo i Liden Sockn.
 Nora Skog och Liäträ.
 Anders Nilsson i Ry Nora Sock.
 Nordingrå Uhlänger och Wibyggerå.
 Olof Ersson i Öden i Uhlänger Sockn.
 Erich Jöransson i Själänd i Nordingrå.
 Johan Nilsson i Själänd i Wibyggerå.

Fullmächtige af Norra Contractet.

Olof Sjulsson i Wiken och Arnäs Sockn.
 Jon Jonsson i Wästansjö Sjåla Sockn.
 Anders Pärsson i Norra Nätra Sockn.
 Jon Olsson i Dröme Sidensjö Sockn.
 Erich Nilsson i Långstel. Amundsjö Sockn.“

Då dessa gubbar fullmäktige, på grund af den utfasta befrielsen från utskrifningar för rotehållarne sjelfve, deras barn och tjenare, undertecknat knektekontrakten, har detta vilkor ock bortega bestånd. Men löftet om denna befrielse från utskrifningar är brutet derigenom, att först blef beväringsskyldigheten ålagd deras söner och tjenare, och nu är värnpligtsskyldigheten ålagd dem i likhet med andra samhällsklasser. Det har talats om att denna börda varit en skyldighet, som från ålder graverat de hemman, som hafva indelningsverket. Deremot får jag invända, att före knektekontraktens upprättande på 1680-talet voro dessa hemman fria från denna börda och endast likställda med andra medborgare att försvara färderneslandet. På den tiden dessa kontrakt upprättades utgjordes allmogen, som skulle försvara landet, nästan uteslutande af jordbrukare. Men sedan medgifna friheter borttagits, bör ock den pålagda roteringsbördan borttagas. Sedan dessa kontrakt upprättades har handelsrörelse, industri och många andra näringar nästan öfverallt uppkommit inom landet. Derför bör hvar och en svensk medborgare i mån af förmåga bidraga till försvarets underhållande. Jag tror ock att städerna, handelsplatser och industriella anläggningar af alla slag skola vara bland de första som blefve utsatta för ett fiendtligt anfall, hvarför dessa ock i likhet med jordbrukarne böra deltaga i kostnaderna för försvaret. Det har talats om att grundskatterna icke äro någon orättvisa, emedan såsom fram-

*Rörande ned-
sättning i de
på viss jord
hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)*

*Rörande ned-
sättning i de
på viss jord
hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)*

hället blifvit, hemmanen äro köpta med dessa grundskatter och vilkor. Men här ifrågavarande skatter hafva icke ålegat hemmanen från början. Detta har jag förut, påvisat hvad rust- och rotehället vidkommer, och hvad grundskatterna vidkomma, så redogjordes vid 1885 års riksdag af flere talare för deras uppkomst och bevisades, att de tillkommit på åtskilliga tider såsom tillfälliga utskrifningar men sedan blifvit i böckerna införda såsom fast grundskatt. Beträffande invändningen af åtskilliga talare om tullarnes sammanhang med denna fråga, anser jag att tullarne icke alls vidröra frågan om afskrifning af grundskatterna och lindring i rustnings- och roteringsbesvären; tullfrågan är en fråga för sig, och grundskattefrågan äfvensom lindring i rustnings- och roteringsbesvären äro särskilda frågor, som icke hafva något att skaffa med tullarne. Jag yrkar bifall till herr Danielsons med fleres motion om afskrifning af 20 procent af grundskatterna och lindring af 20 procent i rustnings- och roteringsbesvären.

Herr Svanberg: Herr talman, mine herrar! Jag vet knappt, om jag vågar taga ordet efter det långa och utan tvifvel sakrika anförande, som den föregående talaren hållit, men jag lofvar på förhand att icke för mycket taga herrarnes tålmod i anspråk. Det är endast med anledning af Sven Nilssons sista anförande, som jag begärt ordet. Han sade nemligen, att om man förenade dessa båda frågor, grundskatternas afskrifning och anskaffande af medel till åldrige arbetares pensionering, skulle man derigenom "förstöra dem båda och fördröja dem begge, så att det icke blefve något af det hela." Det är underligt nog, att han har en sådan uppfattning. Han vet dock lika väl som jag, att frågan fallit i Första Kammaren. Han vet också och har hört af hans excellens statsministern, att båda dessa frågor stå under regeringens utredning, och hvad kan då hindra att, om medel finnas, dessa frågor komma, icke förenade men samtidigt, under Riksdagens pröfning. Jag kan icke finna annat. Att här tala om den utgång frågan får i denna kammare, lönar icke mödan, men hvad jag skulle beklaga vore, om man icke, vid antagande af herr Danielsons med fleres reservation, äfven bifölle de vid reservationen fogade motiven, hvartill jag naturligtvis yrkar bifall.

Herr Truedsson: Herr talman, mine herrar! Jag skall icke länge upptaga tiden. Jag är en vän af arbetarnes förbättrade ställning både i deras ungdom, mandom och ålderdom, så i stad som på land. Men jag kan icke vara med om att sammanbinda deras fråga med nu föreliggande, och till följd deraf vill jag endast tillkännagifva, att jag kommer att rösta för herr Sven Nilssons med fleres reservation.

Herr Olsson i Sörnäs: Efter den långa föreläsning, som vi fått höra från vesternorrlandsbänken, kan det icke mycket intressera hvarken den ene eller andre att höra mera tal i denna fråga, och jag skall därför icke länge upptaga kammarens tid. Jag vill endast bedja att få till protokollet antecknadt, att, om här blir votering mellan

herr A. P. Danielsons och herr Sven Nilssons förslag, jag kommer att obetingadt rösta för Sven Nilssons, emedan jag icke vill binda i hop dessa båda frågor om grundskatteafskrifning och försvarsväsendets ordnande ytterligare med en tredje. "Ju enklare, ju simplare" — och därför kommer jag att rösta för herr Sven Nilssons reservation.

*Rörande ned-
sättning i de
på viss jord
hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)*

Herr Herslow: Mot ett par punkter i den ärade ölandsrepresentantens yttrande anser jag mig böra inlägga en gensaga. Han gjorde ett påstående, som jag icke tror att vi från vår sida böra lemna oemotsagdt. Han nämnde, att spanmålstullarne icke införts för att derigenom tillskynda jordbrukarne någon fördel, ty, sade han, vi veta alla, att det var landets ekonomiska ställning, som tvang oss derhän. Då, såsom flere talare upplyst, jordbrukarne icke hafva vidare inkomst af spanmålstullarne, och framför allt de små jordbrukarne bestämdt lida deraf, då vidare landets öfriga näringar väl icke kunna hafva direkt fördel af att få högre betala en så vigtig del af produktionskostnaderna som lifsmedlen, så tror jag, att man icke bör få utan motsägelse påstå, att det var landets ekonomiska ställning, som tvang oss. Nej, det var icke landets ekonomiska ställning, som här tvang, det var icke heller trycket af svenska folkets uttalade mening, som framtvang den ekonomiska systemomkastningen. Vi tvungos dit, nej, vi tvungos icke alls, vi ramlade dithän, det veta vi alla, genom en af de märkligaste kullerbyttor, som något lands representation varit utsatt för. Vi kunna respektera hvad som skett, respektera det som ett faktum, men vi finna oss ej vid att man redan nu börjar omkonstruera historien; dertill är den i för fårskt minne.

Samme talare antydde, att jag skulle hafva klandrat den idealpolitik, som han och hans meningsfränder uppställt med afseende å arbetarefrågan. Nej, jag klandrar sannerligen icke den, som sätter för sin verksamhet inom politiken och i lifvet högre uppgifter än de små intressena. Tvärt om, jag håller dem räkning derför, och äfven jag gläder mig öfver att denna stora fråga kommit fram. Den är dock enligt mitt förmenande, och jag har sysslat något dermed, af vida större dimensioner och skall medföra vida allvarligare praktiska betänkligheter vid genomförandet, än jag är säker på att han tänkt sig. Men det säger jag: kan den dag komma, då denna fråga om alla obemedlade svenske mäns och kvinnors skydd, försäkring och pensionering på deras ålderdom blir genomförd, och får jag då vara med — men det får jag icke och icke heller någon annan af de närvarande — vara med nemligen om en sådan lösning deraf, att man icke gifver stenar i stället för bröd, att man icke (såsom i det enda land, der man nu kommit så långt, icke att frågan blifvit genomförd, men att åtminstone ett förslag framlagts) bjuder understöd tio år efter det medeltalet af alla dessa arbetareklasser äro till nittio procent döda, och bjuder dem det i sådan proportion, att det i ingen mån skiljer sig från det quantum, som utmättes af en icke allt för karg fattigvårdsstyrelse — kan, säger jag, den dagen komma, då det lyckas oss lösa denna fråga icke på det sättet, utan på ett sätt svärande emot de stora fraser och de stora löften, som man i alla län-

Rörande ned-
sättning i de
på viss jord
hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)

der får höra oftast från det håll, der det gäller att söfva rörelser, som man fruktar, utan lösa den på ett sätt, som länder till samhällsfrid och lycka för hela vårt land, *då* skall jag vara minst lika glad som han.

Nej, jag har icke klandrat honom för hans idealism, hvad jag klandrade var det underliga slags sammanhang, hvori han satte arbetarefrågan till det yrkande han gjorde. I det sammanhanget saknar jag nödig logisk konsekvens. Han stälde den nu föreliggande frågan, afskrifningsfrågan, tillsammans med en annan stor, ja mycket stor utgiftsfråga, som skulle lösas till nästa år, och så sade han, eller så heter det i reservationen: eftersom vi till nästa år hafva en mycket stor och mycket dyrbar uppgift att lösa, så skänka vi nu bort två millioner. Mig synes den slutsatsen vara korrektare att, eftersom vi erkänna, att vi nästa år hafva att lösa en fråga, som kräfver ett mycket stort kapital, vi *icke* böra dela ut något af det öfverflöd, som för närvarande möjligen finnes i statskassan.

Härmed ber jag att få sluta. Jag skulle visserligen kunna hafva något litet att säga gent emot vice talmannen. Jag är öfvertygad, att han hade rätt, då han förklarade, att i denna som i alla andra frågor det icke varit tanken på några personliga eller klassintressen, utan endast fosterlandets väl, som dikterar hans yttranden och beslut. Jag vågar väl knappt sammanställa dermed en liten förklaring, som han afgaf i lördags qväll, då han sade: "känna vi oss riktigt på pulsen, få vi väl erkänna att vi tala om fosterlandets väl, men — ja sannerligen jag vågar fortsätta hans sats ur minnet, af fruktan att kanske icke ordagrant referera den. Men andemeningen var dock densamma, som han vid senare tillfälle formulerade så, att "det är ändå icke så lätt att två sina händer". Jag ber att till denna franka förklaring — som jag tycker om lika mycket som den der vackra fosterländska förklaringen, han gaf nyss — få lägga blott en liten erinran, att när man skall två sina händer, är grant tal icke fullt effektivt tvättvatten.

Herr Sven Nilsson: Det är med anledning af herr Svanbergs yttrande jag begärt ordet, då jag tror att han missuppfattat herr Danielson, och skall därför be att få läsa upp ett stycke af motiveringen i reservationen, af hvilket klart framgår, hvad ett bifall till detta förslag innebär. Det är af följande lydelse: "Utskottet hyser nemligen den åsigt, att ett fullständigt aflyftande af dessa skatter och besvär icke bör ega rum annat än i sammanhang med lösningen af flere andra samhällsviktiga frågor, bland hvilka, enligt utskottets förmenande, synnerligt afseende bör fästas vid den under utredning föreliggande frågan om beredande åt arbetare och obemedlade af en tryggare ställning för deras ålderdom."

Kan väl — frågar jag — något i världen vara tydligare än det, att, om man bifaller detta förslag, dessa frågor skola lösas i sammanhang med hvarandra? Men det är just lämpligheten af en sådan sammanbindning jag icke kan godkänna.

Herr Danielson: Jag har begärt ordet med anledning af herr Herslows anförande. Men jag skall först med några ord söka besvara det yttrande, som fälts så väl af en talare på skånebänken som af andra kammarledamöter, att det vore olämpligt att sammanblanda den så kallade ålderdomsförsäkringsfrågan med denna nu föreliggande fråga. Jag tror verkligen icke, att den sammanställningen är så olämplig. Jag tror icke, att den förra frågan är så svårlöst, som herrarne synas tro, utan att den tvärt om skall lösas ganska lätt, om man nemligen sammanbinder dessa tvenne frågor, som båda röra det allmännas väl. Man har nemligen tänkt sig, att ålderdomsförsäkringsfrågan kunde lösas genom grundandet af en obligatorisk ålderdomsförsäkringsanstalt med ett understöd från statens sida af en eller annan million. Ty det är icke endast hvad vi vanligen kalla "arbetare", man härmed afsett, utan "arbetare" i vidsträckt bemärkelse, d. v. s. hvarje person — vare sig den har det eller det yrket, idkar den eller den näringen — som erkänner sig vara en arbetande medlem i samhället och därför anser sig beröras af den nämnda frågan. Man bör således icke tala om "bara några tusental af arbetare" i verkstäderna, i staden eller på landsbygden. Om man nu på lämpliga grunder uppgjorde stadganden, som ginge i den nyssnämnda riktningen, så skulle denna fråga, enligt min öfvertygelse, kunna lösas och komma att lösas ganska snart. Jag tror därför, att det icke är rätt att häri se ett hinder, ja jag ville nästan säga: söka skrämja oss dermed.

Hvad nu herr Herslows yttrande angår, så må jag säga, att det är ganska svårt att tvista med honom. Som herrarne veta, är han en fyndig debattör, och man får vanligtvis i visst afseende "stryka flagg" för honom. Men jag kan icke underlåta att yttra några ord med afseende på de antydningar han gjorde om att det beslut, som fattades förlidet år, skulle hafva tillkommit genom någon slags "kullbyttering". Ja, det är lätt att göra sådana "kullerbyttor", äfven om man har väl reda på, hvad man egentligen har för sig. Jag måste gent emot detta säga, att, om talaren dermed åsyftade ungefär det, som jag för en stund sedan nämnde, att det var landets ekonomiska ställning, som fordrade det beslut, hvilket förra Riksdagen fattade, så kan jag verkligen icke taga tillbaka hvad jag sade; ty jag är alldeles säker på, att det så förhöll sig. Man kan icke göra en skilnad på landets ekonomiska omständigheter och säga, att de endast afse det eller det. Ty vi äro väl dock ett stort samhälle, som har åtskilliga gemensamma intressen, hvilka icke kunna åsidosättas. Jag tror därför, att herr Herslows förmenande, att, om frågorna sammankopplades, följden skulle blifva att den nämnda ålderdomsförsäkringen icke skulle komma de ifrågavarande personerna till godo, förr än de blifvit mycket gamla, saknar all grund. Jag skulle verkligen vilja gå in i detaljerna af förslaget. Men jag anser, att det skulle vara för tidigt, och tror, att det är obehöfligt. Men jag vill hafva sagt, att den fråga vi alla önska få löst icke är af den synnerligt svåra beskaffenhet man tyckes tro. Om vi, mine herrar, endast vilja taga i betraktande hvad vi närmast hafva kännedom om,

*Rörande ned-
sättning i de
på viss jord
hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)*

Rörande ned-
sättning i de
på viss jord
hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)

så se vi ju af anslagen under nionde hufvudtiteln, att endast för våra herrar militärers, vår officercorps' pensionering åtgå af statsmedel icke mindre än 1,300,000 kronor — om ett par år 1,600,000 kronor. Om man nu tänkte sig, att för hela nationens räkning åtginge ungefär samma belopp, så måste man väl medgifva, att inga oöfverstigliga hinder resa sig emot åstadkommandet af den nämnda ålderdomsförsäkringen, nemligen genom sjelfhjelp jemte statsbidrag. Som sagdt, jag skulle kunna tydligare utveckla detta genom att ingå i närmare detaljer; men jag har ansett detta vara obehöfligt och endast i kort-het velat uttala min åsigt och vidhåller mitt förut gjorda yrkande.

Herr Andersson i Nöbbelöf. Min ställning i grundskattefrågan är för väl känd, för att jag skulle behöfva framlägga den; men då vi här stå i beredskap att skrida till en votering angående en sammankoppling af arbetarfrågan och grundskattefrågan, så kan jag icke underlåta att säga min mening derom.

Om Första Kamaren hade fattat ett annat beslut än hvad den har fattat, så skulle jag rösta för herr Danielsons reservation, men efter det beslut, som nu blifvit Första Kammarens, har frågan kommit i ett helt annat skede. Ty hvad man än må säga om lättheten att lösa arbetarefrågan, så hafva vi ett motsatt exempel af förhållandena i andra länder, och jag tror icke heller att vi komma att lösa denna fråga så lätt här.

Det har nämnts från stockholmsbänken, att man efter denna reservation mycket lätt skulle kunna komma fram med förslag i den ena frågan oberoende af den andra. Så är dock icke förhållandet. Ty här i reservationen är det uttryckligen utsagdt, att de skola tagas i sammanhang med hvarandra. Men kunna verkligen frågorna från regeringens eller Riksdagens sida ställas oberoende af hvarandra, så skulle jag vara synnerligen belåten dermed. Och jag skall gerna vara med om att lösa arbetarefrågan först, mycket gerna, och till arbetarnes bästa, så mycket jag kan. Men att sammanbinda arbetarefrågan med denna, det passar sig icke, och jag är säker på, att detta är till skada för båda frågorna. Ty skola de sammankopplas med hvarandra, så skall det komma att dröja många år, innan de komma att lösas gemensamt.

För min del hvarken vill eller kan jag därför, under nuvarande förhållanden och efter den utgång saken fått i Första Kammaren, rösta för herr Danielsons reservation, utan sluter jag mig till herr Sven Nilssons yrkande.

Herr Svensson i Rydaholm: Innan votering företages, anser jag mig böra tillkännagifva, att jag under närvarande förhållanden kommer att rösta för bifall till herr Danielsons reservation.

Herr Lyttkens: Då herr Danielson förklarar, att arbetarefrågan, såsom han framställer den, är så lätt att lösa, att den skall kunna lösas utan så synnerligt stora uppoffringar, så upprepar jag ännu en gång, att det är i högsta grad orätt att sammanbinda denna stora

och verkligen vackra sak angående arbetareförsäkring och dess lösning med en så svårlöst fråga som grundskattefrågan.

Då grundskattefrågan nu har så många motståndare och fiender, hvarför då koppla samman arbetarefrågan med den och derigenom äfven skaffa denna fiender? Nej, låt den komma fram för sig sjelf! Då det säges att den är så lätt att lösa, så låt oss lösa den! Ty då har Sverige gjort, hvad många andra länder fåfängt försökt.

Men sammankopplar man nu frågorna, så blir äfven denna stora fråga, arbetarefrågan, olöst. Ty, man må säga hvad som helst, det går dock icke så lätt att afskrifva alla grundskatter, utan det får ske så småningom. Men kunde vi innan dess få arbetarefrågan löst, så hade vi gjort en stor sak.

Jag önskar därför, att vi i motiveringen till vårt beslut icke måtte intaga något, som vållar en sammankoppling af frågorna, utan låt oss taga dem hvar för sig och söka lösa den ena först och den andra sen! Jag yrkar bifall till herr Sven Nilssons förslag.

Herr Rundbäck: Blott några få ord! Då herrar Sven Nilsson, Ifvarsson och Lyttkens här uppträdt flere gånger och upptagit kammararens tid, så torde det tillåtas mig att äfven säga ett par ord. Jag gratulerar dessa herrar till att de med tiden hafva lärt sig, huru olämpligt det kan vara att sammankoppla flere frågor. Ty jag vill erinra herrarne om, huru man 1878 hopblandade en 10 à 12 olika frågor med hvarandra. Med deras lösning hade vi fullt upp att göra ända till 1883 och delvis ännu för resten. Men nu tyckas dessa herrar hafva lärt sig, och det är också ett framåtskridande, att det icke passar sig att sammankoppla flere olika frågor.

Slutligen vill jag säga, att om jag skall rösta för förslaget i fråga, så gör jag det med den motivering, som herrar Danielson och Liss Olof Larsson förordat, ty jag gillar de för reservationen andragna motiv.

Öfverläggningen var härmed slutad. Herr talmannen gaf, enligt de gjorda yrkandena, propositioner *dels* på bifall till utskottets hemställan, *dels* på afslag å densamma och bifall till det af herr Sven Nilsson under öfverläggningen framställda yrkande, *och dels* slutligen på bifall till herr Danielsons m. fl:s i ämnet afgifna reservation; och förklarade herr talmannen sig anse den rörstämmda propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering begärdes. Med anledning häraf upptog herr talmannen, för bestämmande af kontrapositionen, ånyo till proposition de återstående yrkandena, af hvilka det, som afsåg bifall till herr Danielsons m. fl:s reservation, nu förklarades hafva flertalets röster för sig. Men jemväl i fråga om kontrapositionen begärdes votering, i följd hvaraf nu först uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som till kontraposition uti hufvudvoteringen angående statsutskottets utlåtande n:r 17 antager yrkandet om afslag å ut-

Rörande ned-sättning i de på viss jord hvilande grundskatter m. m.
(Forts.)

skottets hemställan och bifall till den af herrar A. P. Danielson, N. Petersson m. fl. afgifna, motiverade reservationen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren till kontraproposition i nämnda votering antagit det af herr Sven Nilsson under öfverläggningen framställda yrkande.

Denna omröstning utföll med 94 ja mot 76 nej, hvadan propositionen för hufvudvoteringen erhöll följande lydelse:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i dess utlåtande nr: 17, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren, med afslag å utskottets hemställan, godkänt den af herrar A. P. Danielson, N. Petersson m. fl. afgifna, motiverade reservationen.

I denna senare votering röstade 70 ledamöter ja, men 130 nej; och hade kammaren alltså beslutat i enlighet med nej-propositionens innehåll.

Efter det denna utgång af voteringen af herr talmannen tillkännagifvits, begärdes ordet af

Herr Schöning, som yttrade: Då jag ej deltagit i dagens diskussion och ej kan gilla det beslut kammaren fattat, får jag vördsamt anhålla, att min reservation deremot måtte tagas till protokollet.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 3,23 e. m.

In fidem

A. E. J. Johansson.